

Biuletyn Prawa Karnego nr 5/06

25 luty 2006 r. – 31 marca 2006 r.

Biuletyn Prawa Karnego jest opracowywany przez Zespół Prawa Karnego, Wojskowego i Europejskiego Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego oraz asystentów Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego. Jego celem jest dostarczenie bieżącej informacji z zakresu szeroko rozumianego prawa karnego. Biuletyn składa się z następujących części:

1. Orzecznictwo Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego

W tym dziale prezentowane jest bieżące orzecznictwo obu izb Sądu Najwyższego z okresu bezpośrednio poprzedzającego ukazanie się kolejnego numeru biuletynu. Celem jest omówienie wszystkich orzeczeń w sprawach karnych wydawanych przez Sąd Najwyższy, w których dołączono pisemne uzasadnienie. Dział ten zawiera także informacje o pytaniach prawnych, jakie wpłynęły do Sądu Najwyższego oraz przedstawia omówienie bieżących spraw znajdujących się na wokandzie SN.

2. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego

W dziale tym zamieszczone są bieżące informacje o sprawach rozpoznawanych w Trybunale Konstytucyjnym związanych z prawem karnym, jak również o orzeczeniach wydanych przez Trybunał Konstytucyjny.

3. Legislacja

Dział ten poświęcony jest informacji o uchwalonych i wchodzących w życie aktach normatywnych z zakresu prawa karnego, a także o pracach legislacyjnych rządu i parlamentu. Prezentowane są zarówno projekty aktów normatywnych, jak i informacje umożliwiające zapoznanie się z przebiegiem dyskusji wokół tych projektów. W dziale tym przedstawiane są opinie sporządzane przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Karnego, a także projekty aktów normatywnych przygotowywane przez to gremium.

4. Analizy

W dziale Analiz publikowane są opracowania i analizy z zakresu stosowania prawa karnego przygotowywane przez Biuro Studiów i Analiz SN oraz asystentów Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego.

5. Informacja Międzynarodowa

W dziale Informacji Międzynarodowej zamieszczane są aktualne informacje dotyczące działalności legislacyjnej i orzeczniczej organów i trybunałów międzynarodowych, a także informacje o obowiązujących aktach prawa międzynarodowego odnoszących się do prawa karnego. W tej części Biuletynu prezentowane są także bieżące informacje o działaniach podejmowanych w ramach Unii Europejskiej mających związek z prawem karnym.

Zarówno bieżący, jak i poprzednie numery Biuletynu, są umieszczone na stronie internetowej Sądu Najwyższego (www.sn.pl).

Zespół przygotowujący Biuletyn będzie wdzięczny za wszelkie uwagi, które pomogą udoskonalić formę przekazywanych informacji.

Włodzimierz Wróbel
Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego
bsakww@sn.pl

SPIS TREŚCI

1.	ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO – IZBA KARNA I IZBA WOJSKOWA.....	3
1.1.	UCHWAŁY I POSTANOWIENIA – KZP	3
1.2.	ORZECZENIA W SPRAWACH KASACYJNYCH.....	5
1.3.	ORZECZNICTWO IZBY WOJSKOWEJ SĄDU NAJWYŻSZEGO	17
1.4.	ZAGADNIENIA PRAWNE.....	17
1.5.	TERMINY SPRAW ROZPOZNAWANYCH W IZBIE KARNEJ I IZBIE WOJSKOWEJ SĄDU NAJWYŻSZEGO	23
2.	ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO DOTYCZĄCE PRAWA KARNEGO.....	24
2.1.	WYROKI I POSTANOWIENIA TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO	24
2.2.	WOKANDA TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO	24
3.	LEGISLACJA.....	25
3.1.	AKTY NORMATYWNE DOTYCZĄCE PRAWA KARNEGO	25
3.2.	PRACE LEGISLACYJNE RZĄDU	25
3.3.	PRACE LEGISLACYJNE SEJMU I SENATU RP	28
3.4.	OPINIE I STANOWISKA KOMISJI KODYFIKACYJNEJ PRAWA KARNEGO	31
4.	ANALIZY.....	31
5.	INFORMACJA MIĘDZYNARODOWA.....	32
5.1.	RADA EUROPY	32
5.2.	ORZECZNICTWO EUROPEJSKIEGO TRYBUNAŁU PRAW CZŁOWIEKA	32
5.3.	EUROPEJSKI TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI	33
5.4.	UNIA EUROPEJSKA.....	35
5.5.	MIĘDZYNARODOWE PRAWO KARNE – MIĘDZYNARODOWE TRYBUNAŁY KARNE	36
6.	PRZEGLĄD KSIĄŻEK I CZASOPISM.....	37
7.	INFORMACJE I OGŁOSZENIA.....	38

1. Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Izba Wojskowa

1.1. Uchwały i postanowienia – KZP

1.1.1. Wykonywanie środka karnego przepadku przedmiotów

przepisy: art. 44 k.k.; art. 187 k.k.w; art. 194 k.k.w.

hasła: przepadek przedmiotów; wykonanie środków karnych

Uchwała z dnia 29 marca 2006 r., I KZP 3/06

Teza:

„Zasady wykonania środka karnego przepadku przedmiotów także w odniesieniu do środków odurzających bądź substancji psychotropowych, o których mowa w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485), określa art. 187 k.k.w. z wyjątkami określonymi w art. 194 k.k.w.”

Pełny tekst uchwały wraz z uzasadnieniem:

http://www.sn.pl/orzecznictwo/uzasadnienia/ik/I-KZP-0003_06.pdf

---

1.1.2. Podmiot, na rzecz którego można orzec świadczenie pieniężne

przepisy: art. 49 § 1 k.k.; art. 49a § 2 k.k.; art. 67 § 3 k.k.

hasła: środki karne – świadczenie pieniężne; warunkowe umorzenie postępowania

Uchwała z dnia 29 marca 2006 r., I KZP 2/06

Teza:

„W wypadku warunkowego umorzenia postępowania karnego sąd, zgodnie z art. 67 § 3 k.k. w zw. z art. 49 § 1 k.k., może orzec świadczenie pieniężne na rzecz dowolnego podmiotu, wpisanego do wykazu prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości, o którym mowa w art. 49 a § 2 k.k.”

Pełny tekst uchwały wraz z uzasadnieniem:

http://www.sn.pl/orzecznictwo/uzasadnienia/ik/I-KZP-0002_06.pdf

---

1.1.3. Ustawa o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego

przepisy: art. 8 ust. 4 ustawy z dnia 23 lutego 1991r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego; art. 11 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego

hasła: ustawa z dnia 23 lutego 1991r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego

Uchwała z dnia 29 marca 2006 r., I KZP 1/06

Teza:

„Możliwość przyznania roszczeń odszkodowawczych na podstawie art. 8 ust. 4 oraz art. 11 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność

ność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149, z późn. zm.), w razie, gdy nie doszło do uznania za nieważne orzeczenia skazującego osobę represjonowaną ograniczona jest do sytuacji, gdy nastąpiło przed wejściem w życie tej ustawy wcześniejsze uniewinnienie oskarżonego lub umorzenie postępowania.”

Pełny tekst uchwały wraz z uzasadnieniem:

http://www.sn.pl/orzecznictwo/uzasadnienia/ik/I-KZP-0001_06.pdf

---

1.1.4. Czyn ciągły

przepisy: art. 12 k.k.

hasła: czyn ciągły

Postanowienie z dnia 29 marca 2006 r., I KZP 58/05

Z uzasadnienia:

„(...) Niezależnie natomiast od oceny samej przydatności konstrukcji czynu ciągłego oraz stosunku do konsekwencji, jakie powoduje ona w sferze prawa materialnego i procesowego (por. np. A. Marek, J. Lachowski: Niektóre problemy wynikające z „jednoczynowości” przestępstwa ciągłego. Prok. i Pr. 2004, z. 11-12), których wyrażanie nie należy do uprawnień sądu, stanowisko prezentowane obecnie w orzecznictwie co do niedopuszczalności prowadzenia innego postępowania w odniesieniu do zachowań objętych klamrą przestępstwa ciągłego – nie budzi akurat żadnych wątpliwości (por. uchwałę z dnia 21 listopada 2001 r., I KZP 29/01 – OSNKW 2002, z. 1-2, poz. 2, której zakres w rzeczywistości wykracza poza kwestię stosunku szkodliwości społecznej nowo ujawnionych fragmentów czynu ciągłego do części tego czynu wcześniej osądzonej, a także postanowienie SA w Lublinie z dnia 2 października 2002 r., II AKo 180/02 – Prok. i Pr. 2003/4/27; podobnie postanowienie SA w Katowicach z dnia 20 czerwca 2001 r., II AKo 92/01 – Prok. i Pr. 2002/5/28). W świetle tego orzecznictwa – jeżeli tylko zostały spełnione przesłanki powodujące potraktowanie określonego zachowania jako fragmentu czynu ciągłego – nie jest możliwe prowadzenie innego postępowania co do zachowań podjętych przez sprawcę w okresie wyznaczonym przez początek pierwszego i zakończenie ostatniego zachowania składającego się na czyn ciągły. Jest to procesowe następstwo przyjęcia jednoczynowej koncepcji czynu ciągłego składającego się z wielu zachowań.

(...) należy odnotować podejmowane w doktrynie prawa karnego próby zaprezentowania rozwiązań w sytuacji wystąpienia niepoczytalności sprawcy zachowań składających się na czyn ciągły. Część autorów uważa, że poczytalność sprawcy czynu ciągłego powinna być oceniana w odniesieniu do ostatniego z zachowań wchodzących w jego skład, gdyż to ono przesądza o momencie popełnienia czynu ciągłego (por. M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas: Czyn ciągły i ciąg przestępstw w kodeksie karnym z 1997 r., (w:) Nowa kodyfikacja karna. Kodeks karny. Krótkie komentarze, zeszyt 20, Warszawa 1998, s. 69). Stanowisko to spotkało się jednak z krytyką (por. A. Marek, J. Lachowski – op. cit. s. 14), popartą propozycją wyodrębniania z czynu ciągłego zachowań popełnionych w stanie niepoczytalności i w konsekwencji wydawania wyroku skazującego obejmującego zachowania podjęte w stanie pełnej poczytalności oraz umarzającego postępowanie o czyn (zachowanie) popełniony w warunkach niepoczytalności (tamże). Podobny pogląd w tej materii wyraził A. Zoll stwierdzając, że „w wypadku gdy fragment zachowania objęty jest niepoczytalnością, to ten fragment nie może być przypisany sprawcy. Ocenie prawnej podlegać będzie tylko ten wycinek działalności sprawcy, w czasie którego sprawca miał przynajmniej ograniczoną poczytalność” (A. Zoll /red./ Kodeks Karny. Komentarz. Kraków 2004. Tom I, s. 553). Obie te koncepcje zmierzają – jak się wydaje – do rozłącznego traktowania – z punktu widzenia ciągłości czynu – zachowań podjętych w warunkach niepoczytalności oraz takich, co do których nie zachodzą okoliczności określone w art. 31 § 1 k.k. W powiązaniu ze wspomnianą na początku tendencją do zaostrzania rygorów ciągłości czynu, propozycje te są próbą odpowiedzi na problemy praktyki powstające w związku ze stosowaniem art. 12 k.k.”

Pełny tekst postanowienia wraz z uzasadnieniem:

http://www.sn.pl/orzecznictwo/uzasadnienia/ik/I-KZP-0058_05.pdf

---

1.1.5. Wyrok łączny

przepisy: art. 572 k.p.k.; art. 85 k.k.

hasła: wyrok łączny; kara łączna

Postanowienie z dnia 29 marca 2006 r., I KZP 57/05

Omówienie:

Sąd Najwyższy postanowił przekazać do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi Sądu Najwyższego zagadnienie prawne, *"Czy odbycie przez skazanego w chwili orzekania w przedmiocie wydania wyroku łącznego kar pozbawienia wolności, co do których zachodzą przesłanki określone w art. 85 k.k., powoduje brak warunków do wydania wyroku łącznego w rozumieniu art. 572 k.p.k.?"*

Pełny tekst postanowienia wraz z uzasadnieniem:

http://www.sn.pl/orzecznictwo/uzasadnienia/ik/I-KZP-0057_05.pdf

---

1.2. Orzeczenia w sprawach kasacyjnych

1.2.1. Pobyt w schronisku dla nieletnich lub zakładzie poprawczym a przesłanki recydywy specjalnej

przepisy: art. 64 § 1 k.k.

hasła: recydywa specjalna; pozbawienie wolności

Wyrok z dnia 9 lutego 2006 r., III KK 326/05

Z uzasadnienia:

*„Zasadnie podniesiono zatem w kasacji zarzut naruszenia art. 167 k.p.k. i art. 366 § 1 k.p.k., skoro zawarte w nich postanowienia zobowiązują Sąd, a także przewodniczącego składu Sądu do wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy i do inicjatywy dowodowej Sądu w tym zakresie. W powstałej sytuacji należało przeprowadzić dowód z akt III K 147/00 Sądu Okręgowego w B., co pozwoliłoby Sądowi na dokonanie ustaleń usuwających wątpliwości w zakresie rzeczywistego charakteru środka, który w tej sprawie – na podstawie art. 63 § 1 k.k. – zaliczony został oskarżonemu na poczet kary. Z akt tej sprawy (Sąd Najwyższy dowód ten ujawnił) wynika, że oskarżony w okresie zaliczonym na poczet kary przebywał w schronisku dla nieletnich, a **pobyt w schronisku dla nieletnich lub zakładzie poprawczym nie stanowi „odbycia kary pozbawienia wolności” w rozumieniu art. 64 § 1 k.k.** (vide: J. Majewski w: Kodeks karny, część ogólna – Komentarz pod red. A. Zolla, Kraków 2004, t. I, s. 969 – wraz z przytoczoną tam uchwałą Sądu Najwyższego).”*

1.2.2. Częściowe uchylenie wyroku sądu drugiej instancji przez Sąd Najwyższy

przepisy: art. 537 § 2 k.p.k.; art. 85 k.k.

hasła: częściowe uchylenie wyroku; kasacja; kara łączna

Wyrok z dnia 14 lutego 2006 r., IV KK 397/05

Z uzasadnienia:

„(...) Sąd Okręgowy w G. (na skutek apelacji prokuratora), wyrokiem z dnia 24 czerwca 2005 r. (VI Ka 233/05), uchylił zaskarżony wyrok (sądu pierwszej instancji) odnośnie skazania obu oskarżonych za wykroczenie z art. 78 k.w., a także odnośnie orzeczenia kary łącznej wobec Mariusza H. oraz co do uniewin-

nienie drugiego z oskarżonych od popełnienia czynu z art. 224 k.k., przekazując sprawę w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu, a w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Powyższy wyrok zaskarżył w odniesieniu do Mariusza H. Prokurator Generalny w zakresie orzeczenia o karze, na jego korzyść, podnosząc zarzut obrazy art. 85 k.k., polegający na ograniczeniu się do uchylenia dotychczasowej kary łącznej bez wymierzeniu temu oskarżonemu nowej kary łącznej. (...)

Sąd Najwyższy uznał kasację za zasadną (...)

Nie można jednak podzielić wniosku autora kasacji, że niezbędne jest tu przekazanie sprawy sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania w kwestii kary łącznej. Przedłużałoby to zbędnie całe postępowanie, a jak wykazano rozstrzygnięcie w tej materii *in concreto* było w ogóle niedopuszczalne. Jego wadliwość nie sprowadza się bowiem tylko do braku orzeczenia następczego w kwestii kary łącznej po jej uchyleniu, ale dotyczy wręcz samego faktu jej uchylenia w instancji odwoławczej. Dlatego Sąd Najwyższy, uwzględniając tę kasację, ograniczył się do wydania orzeczenia typu kasacyjnego, bez orzekania następczego, uchylając wyrok Sądu Okręgowego w części dotyczącej rozstrzygnięcia tam o karze łącznej, czyli o jej uchyleniu, bez przekazywania sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania tej kwestii. Należy bowiem przyjąć, że w sytuacji, gdy sąd odwoławczy uchyla rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji o karze łącznej i nie orzeka sam nowej kary łącznej, mimo że istnieją podstawy do jej orzeczenia, ale w sprawie brak było w ogóle powodów do orzekania w instancji odwoławczej w kwestii rozstrzygnięcia sądu *meriti* w przedmiocie tej kary, Sąd Najwyższy w trybie kasacji może ograniczyć się do wydania wyroku uchylającego wyrok sądu odwoławczego jedynie w części dotyczącej tego właśnie rozstrzygnięcia, bez przekazywania tej kwestii do ponownego rozpoznania w instancji odwoławczej. W orzecznictwie już wcześniej wskazywano, że art. 537 § 2 k.p.k. nie zawiera pełnego katalogu rozstrzygnięć zapadających w trybie kasacji oraz że możliwe jest ograniczenie się Sądu Najwyższego do samego uchylenia określonego rozstrzygnięcia zaskarżonego wyroku (zob. np. wyroki SN: z dnia 20 kwietnia 1999 r., II KK 323/97, OSNKW 1999 r., z. 9 – 10, poz. 61, czy z dnia 19 września 2001 r., OSNKW 2001, z. 11 – 12, poz. 97). Tym samym w niniejszej sprawie w mocy pozostaje, już jako prawomocne, rozstrzygnięcie o karze łącznej orzeczonej wobec Mariusza H. w wyroku Sądu Rejonowego w T. z dnia 21 lutego 2005 r. Będzie ona mogła w przyszłości być ewentualnie połączona wyrokiem łącznym z karą orzeczoną wobec tego oskarżonego za czyn, odnośnie do którego nastąpiło – mocą orzeczenia Sądu Okręgowego w G. z dnia 24 czerwca 2005 r. – uchylenie wskazanego wyroku Sądu Rejonowego z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania, jeżeli zapadnie tam orzeczenie skazujące za ów czyn jako za przestępstwo.”

1.2.3. Ocena stanu poczytalności oskarżonego

przepisy: art. 170 k.p.k.; art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. w zw. z art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k.

hasła: poczytalność; obrona obligatoryjna; dowód z opinii biegłego

Wyrok z dnia 9 lutego 2006 r., III KK 116/05

Z uzasadnienia:

„Trafny natomiast jest zarzut rażącego naruszenia prawa procesowego w następstwie zaniechania przeprowadzenia dowodów zmierzających do wyjaśnienia poczytalności oskarżonego w chwili popełnienia zarzucanego mu czynu jak i czasie postępowania (art. 170 § 1 k.p.k.).

Norbert B. przesłuchany w charakterze podejrzanego w dniu 3 września 2002 r. podał, że cierpi na zaburzenia świadomości i w związku z tym leczy się w Przychodni Zdrowia Psychicznego i Neurologicznej we W. Z kolei przesłuchany w dniu 15 maja 2003 r. zażądał przebadania go przez biegłego lekarza psychiatrę bowiem „jest nerwowy, ma zaniki pamięci, cierpi na bezsenność” i pozostaje w leczeniu Przychodni Zdrowia Psychicznego w W.

Prokurator sporządził notatkę stwierdzającą, że nie zachodzą wątpliwości co do poczytalności Norberta B. i powołał się na opinię sądowo – psychiatryczną z dnia 5 stycznia 2001 r., wydaną w innej sprawie, z

której wynika, że biegli nie rozpoznali u podejrzanego choroby psychicznej ani niedorozwoju umysłowego, rozpoznali natomiast cechy osobowości dys socjalnej.

Sąd Rejonowy nie przeprowadził żadnych dowodów zmierzających do ustalenia stanu zdrowia psychicznego Norberta B., a w uzasadnieniu wyroku stwierdził, że nie zachodzą wątpliwości co poczytalności oskarżonego.

W apelacji od tego wyroku Norbert B. zarzucił, że bezzasadnie oddalono jego wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych lekarzy psychiatrów bowiem pozostaje on w leczeniu psychiatrycznym, zażywa leki psychotropowe.

Brak pisemnego uzasadnienia zaskarżonego wyroku Sadu Okręgowego nie pozwala na jednoznaczne stwierdzenie czym kierował się sąd odwoławczy uznając ten zarzut za bezzasadny.

Nie jest jednak zasadne stwierdzenie, że w sprawie doszło do uchybienia wymienionego w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. w zw. z art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k. Sama informacja o pozostawianiu oskarżonego w leczeniu psychiatrycznym nie oznacza jeszcze, że zaistniały uzasadnione wątpliwości co do jego poczytalności. Przeciwnko powzięciu takich wątpliwości przemawia ponadto opinia sądowo – psychiatryczna z dnia 5 stycznia 2001 r.

Nie można jednak pomijać, że opinia ta wydana została półtora roku przed popełnieniem czynu i ponad trzy lata przed wydaniem wyroku przez Sąd Rejonowy. Ocena stanu poczytalności musi odnosić się zarówno do chwili czynu jak i do okresu postępowania karnego. Sądy orzekające w tej sprawie przyjęły, że stan zdrowia oskarżonego od czasu wydania opinii w innej sprawie nie uległ takiemu pogorszeniu, iż mogło to wpłynąć na inną ocenę jego poczytalności. Jest wysoce prawdopodobne, że była to ocena trafna, lecz nie można wykluczyć sytuacji odmiennej.

Wniosek oskarżonego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych lekarzy psychiatrów uzasadniony pozostawianiem w leczeniu psychiatrycznym należało potraktować jako zawierający również żądanie przeprowadzenia dowodu ze stosownej dokumentacji lekarskiej (art. 118 § 1 k.p.k.). Oskarżony dokładnie określił jednostkę, w której się leczy, a zatem zażądanie dokumentacji bądź informacji o przebiegu leczenia nie nastęrczało żadnych trudności. Czynność tą można było wykonać także w postępowaniu apelacyjnym. Zaniechanie przeprowadzenia tego dowodu nastąpiło z rażącym naruszeniem art. 170 § 1 k.p.k., a uchybienie to mogło mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia.”

1.2.4. Posiadanie sfalszowanego dokumentu a realizacja znamion usiłowania użycia sfalszowanego dokumentu; przesłanki jedności czynu warunkujące stosowanie kumulatywnej kwalifikacji; opis przypisanego sprawcy czynu w wyroku; interpretacja znamion określających podmioty wymienione w art. 245 k.k.

przepisy: art. 270 § 3 k.k.; art. 13 § 1 k.k.; art. 270 § 1 k.k.; art. 11§ 1 k.k.; art. 245 k.k.; art. 413 § 1 k.p.k.

hasła: usiłowanie; przygotowanie; przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów – użycie sfalszowanego dokumentu; kumulatywna kwalifikacja; przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości – inne; wyrok

Wyrok z dnia 9 lutego 2006 r., III KK 164/05

Z uzasadnienia:

*„ (...) nie można podzielić twierdzenia autora nadzwyczajnego środka zaskarżenia, że w odniesieniu do czynu przypisanego oskarżonemu w pkt VII wyroku Sądu Okręgowego w R., doszło do rażącej obrazy art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 270 § 1 k.k. Gdyby na zarzut ten spojrzeć wyłącznie przez pryzmat jego treści zawartej w części dyspozycyjnej kasacji można byłoby nawet uznać, jak to uczynił w odpowiedzi na kasację Prokurator Apelacyjny w L., że jest to niedopuszczalne w postępowaniu kasacyjnym kwestionowanie poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych. Tak bowiem należałoby potraktować wprowadzone w petitum sformułowanie – „zachowanie skazanego polegające na posiadaniu przy sobie sfalszowanego prawa jazdy w czasie zatrzymania, **gdy zamierzał wsiąść do samochodu i go uruchomić ...**” – które w sposób oczywisty odbiega od ustaleń poczynionych w tym przedmiocie przez orzekające sądy. Zatrzymanie M.J.*

nastąpiło bowiem w momencie, gdy **uruchomił już samochód i nim ruszył**, zaś do kontynuowania jazdy nie doszło wyłącznie z powodu interwencji funkcjonariuszy policji. Co więcej zatrzymanie to, związane zresztą z faktem poszukiwania oskarżonego listem gończym, miało charakter tak dynamiczny, że w praktyce uniemożliwiało zatrzymanemu posłużenie się sfalszowanym prawem jazdy, które następnie odnaleziono zostało w czasie przeszukania w portfelu M.J. w kieszeni wewnętrznej kurtki.

W rzeczywistości jednak, powyższe sformułowanie potraktowane być musi jedynie jako lapsus, gdyż *de facto* obrońca wcale ustaleń faktycznych nie zakwestionował, a jedynie wyciągnął z nich wnioski odmienne od tych, jakie poczyniły sądy pierwszej i drugiej instancji. O tym natomiast, że są to wnioski (skarżącego) nietrafne decyduje przede wszystkim to, że ich autor położył z jednej strony akcent na te ustawowe znamiona przestępstwa określonego w art. 270 § 1 k.k., które w realiach niniejszej sprawy nie mają znaczenia, zaś z drugiej odniósł rozważania, co do odpowiedzialności na podstawie art. 13 § 1 k.k., wyłącznie do momentu zatrzymania oskarżonego, podczas gdy zarówno Sąd Okręgowy, jak i Sąd Apelacyjny fazę usiłowania analizowały w odniesieniu do uruchomienia przez oskarżonego samochodu i ruszenia nim, zaś zatrzymanie potraktowały jako okoliczność, która dokonanie przestępstwa z art. 270 § 1 k.k. jedynie uniemożliwiła.

Zgodzić należy się oczywiście z autorem kasacji, że użyte w dyspozycji art. 270 § 1 k.k. pojęcie „używa” nie może być interpretowane rozszerzająco. Nie budzi też wątpliwości i jest zgodnie akceptowane tak w judykaturze jak i w piśmiennictwie, w tym m.in. przywołanym w kasacji przez skarżącego, że karalne „użycie” sfalszowanego dokumentu wymaga przedłożenia go innej osobie lub organowi dla dostarczenia dowodu określonego uprawnienia. Nie ma to jednak żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, bowiem w odniesieniu do zachowań Marka J., co wynika z jednoznacznych ustaleń Sądu pierwszej instancji, pochod przestępstwa nie dotarł do jego ostatniej fazy, tj. dokonania, a temu właśnie zagadnieniu poświęcone są w zdecydowanej większości tak rozważania skarżącego, jak i wskazane przez niego poglądy doktryny prawa karnego.

Zdaniem obrońcy nie można też mówić w tym wypadku o którejkolwiek z form stadialnych przestępstwa z art. 270 § 1 k.k., a to z uwagi na zachowanie oskarżonego w chwili zatrzymania, który na pytanie funkcjonariuszy policji podał swoje prawdziwe dane personalne i sfalszowanego prawa jazdy nie okazał. Całkowicie zignorował przy tym skarżący poczynione w sprawie ustalenia, co do okoliczności zatrzymania, które okazanie podrobionego prawa jazdy czyniły niemożliwym, zaś przede wszystkim pominął najistotniejszy aspekt zagadnienia, któremu oba sądy poświęciły znaczącą część swoich rozważań, a któremu w kontekście treści przedmiotowego zarzutu przyznać należy priorytetowe znaczenie, tj. zamiarowi sprawcy. Słusznie zwrócił na to uwagę w pierwszej kolejności Sąd Okręgowy wskazując, że nie ma innego logicznego wytłumaczenie uzyskania przez M.J. podrobionego prawa jazdy oraz zaopatrzenia go swoim zdjęciem, niż posłużenie się nim i to w sytuacji, gdy oskarżony mając świadomość poszukiwania go listem gończym niewątpliwie chciał ukryć swoją prawdziwą tożsamość. **(Nie może budzić wątpliwości, iż zachowanie oskarżonego polegające na) posiadaniu podrobionego dokumentu z wklejoną własną fotografią i to z zamiarem posłużenia się nim, (...) osiągnęło już na tym etapie stadium karalnego przygotowania, o którym mowa w art. 270 § 3 k.k.** (por. postanowienie SN z dnia 1 września 2003 r., V KK 398/02, LEX nr 80707). Rzecz jednak w tym, że **między fazą przygotowania, a dokonaniem, które w niniejszej sprawie nie miało miejsca, wystąpić musi jeszcze faza usiłowania, którą od przygotowania odróżnia przede wszystkim to, że zachowanie sprawcy nie jest już w tej dalszej fazie jedynie abstrakcyjnym, lecz właśnie konkretnym zagrożeniem dla chronionego prawem dobra.** Zarówno Sąd pierwszej instancji, jak i sąd odwoławczy słusznie skonstatowały, że skoro oskarżony wsiadł do samochodu, uruchomił silnik i ruszył to jego zachowanie, w kontekście świadomości posiadania fałszywego prawa jazdy, a więc dokumentu który obok dowodu rejestracyjnego pojazdu i dokumentu potwierdzającego opłacenie obowiązkowego ubezpieczenia OC jest dokumentem zawsze okazywanym w wypadku kontroli drogowej, a jednocześnie istniejącego po jego stronie zamiaru ukrycia swoich prawdziwych danych personalnych, uznane być musiało za działanie bezpośrednio zmierzające ku dokonaniu, tj. posłużeniu się sfalszowanym dokumentem, które nie nastąpiło wyłącznie z powodu zatrzymania. Tak więc, zarówno Sąd Okręgowy w R. dokonując subsumcji ustalonego stanu faktycznego pod określone przepisy ustawy

karnej, jak i Sąd Apelacyjny w L. oddalający tożsamy z kasacyjnym zarzut podniesiony wcześniej w apelacji, nie popełniły sugerowanego przez autora kasacji błędu w ocenie prawnej zdarzenia z dnia 14 stycznia 2003 r.

Odmienne ocenić natomiast należy rozstrzygnięcia obu sądów w zakresie pozostałych dwóch podniesionych w kasacji zarzutów.

Trafne jest w szczególności twierdzenie autora kasacji, że dokonując analizy czynów przypisanych oskarżonemu w pkt III, IV i V, zarówno sąd pierwszej instancji, jak i akceptujący takie rozstrzygnięcie, pomimo podniesionego w apelacji zarzutu, sąd odwoławczy, dopuściły się obrazy art. 11 § 1 k.k.

Sąd Okręgowy w R. do zagadnienia jedności czynu w zakresie zarzutów z pkt III, IV i V aktu oskarżenia (art. 189 § 1 k.k., art. 158 § 1 k.k. i art. 191 § 1 k.k.), a więc przestępstw, których popełnienie przypisane zostało następnie oskarżonemu w pkt III, IV i V wyroku, odniósł się w sposób lakoniczny. Konstatając, że przeciwko takiej kwalifikacji, jako jednego czynu, przemawia kilka okoliczności, swoje rozważania w tym przedmiocie ograniczył do stwierdzenia, że „(...) sprawcy (...) najpierw pozbawili pokrzywdzonego wolności przewożąc go w bagażniku taksówki przez kilka godzin, a następnie w lesie i barze pobili go. Pozbawili go wolności i pobili ponieważ uszkodził samochód (...), nie zwrócił jakoby spawarki, miał dokonać kradzieży samochodu. Taki motyw ich zachowania stanowił podstawę przyjęcia, że M.J. wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami, wziął udział w pobiciu Marka F.” Z powyższych stwierdzeń trudno wywnioskować czy uznano, że w odniesieniu do tych trzech zachowań oskarżonego nie można mówić o jednym czynie ponieważ zakres czasowy poszczególnych działań nie pokrywał się (co przecież odbiega od poczynionych przez ten sam sąd ustaleń faktycznych), czy też powodem takiego rozstrzygnięcia była różna motywacja podawana w kolejnych fazach zdarzenia przez poszczególnych sprawców.

Nieco odmiennie do kwestii ewentualnej kumulatywnej kwalifikacji prawnej wskazanych wyżej czynów podszedł sąd odwoławczy. Twierdzenie, że w wypadku wszystkich działań oskarżonego podjętych w stosunku do Marka F. w dniu 27 marca 1999 r., nie można mówić o jednym czynie, sąd ad quem uzasadnił zamiarem i motywacją sprawców (różne przyczyny wywiezienia pokrzywdzonego), co w powiązaniu z faktem, że sprawców było kilku miało świadczyć, że ich zamiarem było wyłącznie pobicie wyżej wymienionego, zaś podawane przez nich powody wywiezienia i pobicia stanowiły jedynie pretekst. Zdaniem tegoż sądu działanie sprawców, a więc i oskarżonego, zdeterminowane było chęcią pobicia pokrzywdzonego, a popełniony w ostatniej kolejności czyn polegający na wymuszeniu wierzytelności stanowił jedynie wykorzystanie sytuacji, w jakiej znalazł się M. F., zaś istniejący w tym zakresie zamiar był następczy w stosunku do zamiaru dokonania przestępstwa pobicia.

Takie stanowisko, w świetle poczynionych w sprawie przez Sąd pierwszej instancji ustaleń w zakresie stanu faktycznego (s. 10 – 12 uzasadnienia SO), zaaprobowanych wszak w całej rozciągłości przez Sąd Apelacyjny, nie może zostać uznane za prawidłowe, ponieważ w pierwszym rzędzie od tych ustaleń odbiega, stanowiąc w rzeczywistości ich dowolną interpretację. Przypomnieć w związku z tym należy, że powodem pozbawienia wolności pokrzywdzonego był już w pierwszej fazie zdarzenia zamiar odzyskania spawarki, którą M.F. miał ukraść M.W., a więc bez wątpienia swego rodzaju forma wymuszenia zwrotu wierzytelności. Ten motyw działania sprawców wyrażany był przez nich również po przewiezieniu pokrzywdzonego do lasu, w którym doszło po raz pierwszy do jego pobicia. Wprawdzie w tym czasie jeden z napastników zgłosił pod adresem wymienionego pretensję o rozbicie jego samochodu na dyskotece w P., jednak i wówczas dominującym motywem podejmowanych przez napastników działań była właśnie sprawa spawarki. Tylko temu celowi mogło przecież służyć ponowne uwięzienie pokrzywdzonego w bagażniku, a następnie przewiezienie go do miejscowości G. w celu skonfrontowania go z osobą, której przedmiotowa spawarka rzekomo została skradziona. To, że sprawcy co do swoich racji odnośnie skradzionego przedmiotu byli od początku przekonani świadczy w sposób jednoznaczny fakt, że po wycofaniu się Michała W. (właściciela „migomatu”) z wcześniejszych twierdzeń co do kradzieży, również i on został pobity „za to, że wprowadził ich w błąd odnośnie przedmiotowej spawarki”. Tak więc wbrew twierdzeniom Sądu Apelacyjnego to nie kwestia spawarki była pretekstem do realizacji rzeczywistego zamiaru spraw-

ców jakim było pobicie, lecz właśnie pobicie, zaś wcześniej pozbawienie wolności determinowało zamiar sprawców, a to wymuszenie zwrotu skradzionego rzekomo przez pokrzywdzonego mienia.

Kwestia finansowego zadośćuczynienia za szkody spowodowane przez pokrzywdzonego w mieniu innych osób była więc głównym motywem działania napastników, którzy po korzystnym dla M.F. wyjaśnieniu sprawy spawarki podjęli kolejne działania polegające na powtórnym pobiciu, a następnie uwięzieniu w bagażniku, tym razem kontynuując sygnalizowany już wcześniej (przy pierwszym pobiciu) zamiar uzyskania od pokrzywdzonego odszkodowania za faktycznie uszkodzony przez niego rok wcześniej samochód BMW należący do jednego ze sprawców, tj. Piotra W. Wprawdzie w trakcie bicia pokrzywdzonego przed barem w G. pojawił się też motyw rzekomej kradzieży samochodu Fiat 126p na szkodę innego z napastników Dariusza K. (tenże podawał wskazany wyżej powód również czasie ostatniego pobicia po przewiezieniu M. F. do miejscowości G.), nie może jednak budzić wątpliwości, że to właśnie rekompensata finansowa za uszkodzone BMW Piotra W. miała w tej fazie zdarzenia priorytetowe znaczenie, bowiem ostatecznie pokrzywdzonego zaprzestano bić, a w konsekwencji uwolniono, gdy zadeklarował zwrot żądanej od niego właśnie za przedmiotowe BMW kwoty 4.000 zł.

Oczywiste w świetle powyższych ustaleń jest, że głównym zamiarem działań podjętych przez sprawców (w tym oskarżonego J.) wobec M.F. w dniu 27 marca 1999 r., było zmuszenie go do rozdysponowania swoim mieniem, jako rekompensatą za spowodowane przez siebie szkody w mieniu innych osób, które interpretowane musi być, w realiach niniejszej sprawy, jako wymuszenie zwrotu wierzytelności. Realizacji tego zamiaru służyć miały wszystkie podejmowane w inkryminowanym czasie działania sprawców, które z uwagi na swoją intensywność (trzygodzinne pozbawienie wolności połączone z zamknięciem w bagażniku samochodu oraz trzykrotne pobicie), znacznie przekraczającą zakres pojęcia „przemocy” określony w art. 191 § 1 k.k., w ramach jedności czynu, dla oddania całej zawartości kryminalnej zdarzenia, skutkować muszą ich odzwierciedleniem w kumulatywnej kwalifikacji prawnej.

*Reasumując stwierdzić należy, że w odniesieniu do przestępstw przypisanych oskarżonemu w pkt III, IV i V wyroku Sądu Okręgowego w R. mamy do czynienia z jednym czynem. **(Za przyjęciem jedności czynu) przemawia jedność miejsca, czasu, i osób uczestniczących w zajściu oraz wynikająca w sposób jednoznaczny z ustalonego w sprawie stanu faktycznego jedność zamiaru sprawców przestępnych działań. Dla takiej oceny nie ma przy tym znaczenia, rozwój zdarzeń w trakcie zajścia, pozwalający na podzielenie zdarzenia na kilka zajść, z pozoru odrębnych.(...)***

Za zasadny uznać należy wreszcie zarzut sformułowany w pkt 3 kasacji. Istota podniesionej w tym przypadku rażącej obrazy prawa nie polega jednak na eksponowanym w pierwszym rzędzie przez skarżącego w petitum nadzwyczajnego środka zaskarżenia, a także w pisemnej odpowiedzi prokuratora na kasację, naruszeniu prawa materialnego, a to art. 245 k.k., mającym polegać na błędnym zinterpretowaniu zawartego w tym przepisie pojęcia „świadek”, lecz na obrazie prawa procesowego, tj. art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. Błędne zakwalifikowanie przez autora kasacji uchyleń nie może przesądzać o uznaniu kasacji za bezskuteczną. Zgodnie z dyspozycją art. 118 § 1 k.p.k. znaczenie czynności procesowej ocenia się według treści złożonego oświadczenia, co w praktyce w postępowaniu kasacyjnym oznacza konieczność brania pod uwagę treści całej kasacji, a więc także jej uzasadnienia.

Analiza uzasadnienia złożonego w niniejszej sprawie nadzwyczajnego środka zaskarżenia świadczy i to w sposób jednoznaczny, że to właśnie wskazanie na naruszenie przywołanego wyżej przepisu Kodeksu postępowania karnego (art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k.) było rzeczywistą intencją autora kasacji, zaś odwołanie się do treści dyspozycji art. 245 k.k. służyć miało wyłącznie wykazaniu błędu, jakiego w zakresie prawidłowego procedowania dopuścił się Sąd pierwszej instancji, a czego w toku postępowania odwoławczego nie „wychwycił” Sąd Apelacyjny.

*Nie może budzić wątpliwości, co znajduję potwierdzenie w wielu judykatach Sądu Najwyższego (P. Hofmański (red.): Kodeks ... , s. 481 i powołane tam orzecznictwo), że **wyrok skazujący powinien zawierać „dokładne określenie przypisanego oskarżonemu czynu”, zaś ustalenie to powinno się znaleźć, w samym wyroku, a nie dopiero w jego uzasadnieniu. Każdy wyrok powinien bowiem spełniać postulat jasności, jednoznaczności i czytelności nie tylko dla osób profesjonalnie zajmujących się sto-***

sowaniem prawa sądowego, ale również dla wszystkich takiej znajomości przedmiotu nieposiadających. Treść orzeczenia musi więc być jasna i oczywista, a wymóg ten zrealizowany jest wówczas, gdy określenie zarzucanego, a następnie przypisanego oskarżonemu przestępstwa, zawiera właśnie niezbędny z punktu widzenia ustawowych znamion przestępstwa opis czynu. W opisie tym muszą więc znaleźć, w wypadku skazania osoby postawionej w stan oskarżenia, te wszystkie ustawowe znamiona czynu określonego w przepisie ustawy karnej, które przyjęte zostały za podstawę skazania.

*W niniejszej sprawie sformułowany w akcie oskarżenia zarzut, przyjęty następnie bez jakiegokolwiek korekty przez Sąd pierwszej instancji, jako czyn przypisany oskarżonemu J. w pkt IX, odwołuje się jedynie do takiego pojęcia jak „zmuszenie do odstąpienia od zamiaru powiadomienia (o popełnionym przez oskarżonego, na szkodę Tomasza K., przestępstwie – przyp. SN)”, co w żadnej mierze nie wskazuje, którego z podmiotów objętych ochroną art. 245 k.k. „użycie przemocy lub groźby bezprawnej w celu wywarcia wpływu (...)” dotyczy. Pewną wskazówkę w tym zakresie mogło wprawdzie stanowić uzasadnienie sądu a quo (oczywiście z sygnalizowanym już wyżej zastrzeżeniem, że dokładne ustalenie przypisanego czynu powinno znaleźć się w części dyspozytywnej orzeczenia, a nie dopiero w jego motywach), lecz i w tym wypadku Sąd Okręgowy w R. okazał się niekonsekwentnym. Poddając analizie zawarte w dyspozycji art. 245 k.k. pojęcie „świadek” i przyjmując, że w tym wypadku chodzi o potoczne rozumienie tego słowa, a więc „o osobę, której taki status nadaje sam fakt spostrzeżenia przez nią pewnej okoliczności, a nie dopiero zawezwanie takiej osoby do złożenia zeznań”, ostatecznie sąd ten skonstatował, że przez podjęte w dniu 8 marca 2003r. na terenie Aresztu Śledczego w R. działania, oskarżony „(...) zamierzał wywrzeć wpływ na **pokrzywdzonego**”, a więc podmiot który ochroną przewidzianą w przepisie art. 245 k.k. nie jest jednak objęty. Tak więc przyjęty w wyroku sądu a quo opis czynu może prowadzić jedynie do wniosku, że działanie oskarżonego w inkryminowanym czasie wypełnia ustawową dyspozycję przestępstwa stypizowanego w art. 191 § 1 k.k., w żadnym zaś wypadku w art. 245 k.k. Uchybienie powyższe, a to z uwagi na skazanie oskarżonego za przestępstwo, którego ustawowe znamiona nie zostały wypełnione, musi być w tym kontekście uznane za mające istotny wpływ na treść orzeczenia i to właśnie zaskarżonego kasacją, a więc wyroku Sądu Apelacyjnego w L., sąd ten bowiem władny był w oparciu o normę art. 455 k.p.k., nie zmieniając ustaleń faktycznych oraz niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów, poprawić błędną kwalifikację prawną, tym bardziej, że byłaby to korekta „na korzyść”.*

*Na marginesie, (należy wskazać, iż przyjęta przez Sąd Okręgowy) interpretacja zawartego w art. 245 k.k. pojęcia „świadek”, do której przychylił się w odpowiedzi na kasację Prokurator Apelacyjny w L. powołując się przy tym na szereg judykatów, nie jest wcale tak jednoznaczna. Świadczą o tym nie tylko rozstrzygnięcia zapadłe w Sądzie Najwyższym w okresie międzywojennym (wyrok z dnia 11 kwietnia 1935 r., 2K. 194/35, zbiór Orzeczeń Sądu Najwyższego Izby Karnej z 1935, z. XII, poz. 485, a zwłaszcza wyrok z dnia 11 kwietnia 1935 r., 2K 231/35, tamże: poz. 486), lecz także aktualne orzecznictwo sądów apelacyjnych (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 21 września 2004 r., II Aka 344/04, Apel.–W–wa 2005/2/7) oraz zapatrywania prawne wyrażane przez Sąd Najwyższy (wyrok z dnia 8 kwietnia 2002 r., KKN 281/00, OSNKW 2002, z. 7–8, poz. 56), z których wynika, że **wobec faktu, iż Kodeks karny nie zawiera własnych definicji podmiotów wymienionych w art. 245 k.k., prawidłowe ustalenie zakresu znaczeniowego tych pojęć musi nastąpić na podstawie najbliższego systemowo aktu prawnego, jakim jest Kodeks postępowania karnego. Jeżeli tak to uwzględniając zasadę spójności systemu prawa i zasadę racjonalności ustawodawcy interpretacja wszystkich zawartych w art. 245 k.k. podmiotów winna być dokonana w taki sam sposób, a więc definiowana w sposób stricte procesowy zgodnie z ich znaczeniem określonym w ustawie procesowej, bądź z niej wynikającym.***

1.2.5. Przesłanki ustania podstaw obrony obligatoryjnej i uchylenia zarządzenia o wyznaczeniu obrońcy z urzędu

przepisy art. 79 § 4 k.p.k.

hasła: obrona obligatoryjna; obrońca z urzędu

Wyrok z dnia 1 lutego 2006 r., II KK 340/05

Z uzasadnienia:

„Kasacja wniesiona przez obrońcę (oskarżonego) zasługiwała na uwzględnienie. Nie sposób bowiem odmówić racji zarzutowi wskazującemu na rażące naruszenie prawa oskarżonego do obrony. W toku postępowania przygotowawczego w tej sprawie oskarżonego poddano badaniom przez biegłych lekarzy psychiatrów z uwagi na sygnalizowany fakt leczenia psychiatrycznego oraz niejednoznaczne wyniki badań i treść opinii psychiatrycznych wydanych przez biegłych w innych postępowaniach karnych toczących się wcześniej przeciwko Rajmundowi L. W związku z powyższym oskarżonemu został wyznaczony obrońca z urzędu. W świetle opinii uzupełniającej uzyskanej w tej sprawie po kolejnym badaniu ambulatoryjnym w dniu 2 sierpnia 2003 r. (pierwsze dało podstawę do wniosku o umieszczeniu oskarżonego na obserwacji sądowo-psychiatrycznej, której jednak nie przeprowadzono z uwagi na negatywne nastawienie sygnalizowane przez oskarżonego) w odniesieniu do oskarżonego nie stwierdzono występowania okoliczności o jakich mowa w art. 31 § 1 i 2 k.k., a zdaniem biegłych stan psychiczny oskarżonego nie znosił ani nie ograniczał w stopniu znacznym jego zdolności rozpoznania znaczenia czynu, ani zdolności pokierowania swoim postępowaniem.

Właśnie powyższe stanowisko biegłych stało się przesłanką do uznania, że nie zachodzi już wątpliwość co do poczytalności oskarżonego (odpadła zatem podstawa obrony obligatoryjnej) i podjęcia decyzji o zaniechaniu wzywania obrońcy na rozprawę, a w konsekwencji do wydania w dniu 22 października 2003 r. postanowienia o pozbawieniu oskarżonego obrońcy z urzędu.

W pierwszej kolejności zauważyć trzeba, że zastrzeżenia muszą budzić przesłanki oceny, iż poczytalność oskarżonego nie budzi wątpliwości, będącej podstawą przekonania o uchyleniu z mocy prawa wymogu obrony obligatoryjnej (art. 79 § 4 k.p.k.). Taki pogląd w pisemnej opinii biegłych wprost nie został wyrażony. Użyto tam natomiast sformułowania, że stan oskarżonego „nie znosił ani nie ograniczał w stopniu znacznym zdolności rozpoznania znaczenia czynu ani zdolności pokierowania swoim postępowaniem”, a także podkreślono nieprawidłową osobowość. Wskazano również na odmienne rozpoznania wyrażone przez lekarzy psychiatrów przy okazji opiniowania tej kwestii w toku innych postępowań prowadzonych przeciwko oskarżonemu. Zwraca też uwagę stanowisko Sądu odwoławczego w tej sprawie, który dostrzegł nie tylko potrzebę dalszego uzupełnienia opinii biegłych lekarzy psychiatrów opiniujących w tej sprawie i wezwał ich w tym celu na rozprawę odwoławczą, ale także uznał za konieczne przywrócenie oskarżonemu obrońcy obligatoryjnego. Przedmiotem tej opinii uzupełniającej były m.in. kwestie związane z rozbieżnościami co do stanu zdrowia psychicznego oskarżonego, jakie dostrzec można w dokumentacji medycznej zgromadzonej w aktach sprawy. Już choćby to posunięcie sądu drugiej instancji wskazuje, że brak wątpliwości co do poczytalności oskarżonego, którego wyrazem było postąpienie Sądu Rejonowego w tej sprawie, nie do końca uwzględniał wszystkie ujawnione okoliczności i był poprzedzony ich należyłą analizą. Dalej idące wymagania w tym zakresie wynikają z aktualnego orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. wyrok z dnia 15 marca 2005 r., II KK 404/04 – OSP z. 10, poz. 118), w którym przyjmuje się, że samo stwierdzenie przez biegłych lekarzy psychiatrów, iż poczytalność oskarżonego zarówno w chwili czynu, jak i w czasie orzekania, nie była w znacznym stopniu ograniczona, nie jest równoznaczne ze stwierdzeniem, że poczytalność ta nie budzi wątpliwości w rozumieniu art. 79 § 4 k.p.k. Dopiero bliższa analiza tej materii oparta o zgromadzoną dokumentację, ustalenia poczynione w toku badania, a niejednokrotnie – tak jak to zrobił sąd odwoławczy – o uzupełniającą opinię biegłych, pozwoli organowi procesowemu dojść do przekonania o braku wątpliwości o jakim mowa w art. 79 § 4 k.p.k. Samo stwierdzenie zawarte w opinii biegłych nie wywołuje jeszcze skutku o jakim mowa w tym przepisie. Skoro to wątpliwości organu procesowego co do poczytalności oskarżonego powodują powstanie obrony obligatoryjnej, to również dopiero stan braku wątpliwości u tego organu rodzi konsekwencje wynikające z ustawy. Jedyne takie też przekonanie może być przesłanką do uznania, że obrona obligatoryjna ustala, a w dalszej konsekwencji – do ewentualnej decyzji o pozbawieniu oskarżonego obrońcy z urzędu. Rozstrzygnięcie w tym ostatnim zakresie zawsze pozostaje jednak decyzją fakultatywną, gdyż ustanie obrony obligatoryjnej następuje z mocy samego prawa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia października 2005 r., I KZP 30/05), ale wcale nie jest równoznaczne z koniecznością uchylenia orzeczenia o wyznaczeniu obrońcy z urzędu. Przepis art. 79 § 4 k.p.k. zawiera bowiem jedynie upoważnienie do podjęcia takiej de-

cyzji. W realiach niniejszej sprawy wiele wskazuje na to, że postanowienie o cofnięciu oskarżonemu obrońcy z urzędu zapadło jeszcze przed należyтым wyjaśnieniem istotnych kwestii odnoszących się do jego stanu zdrowia psychicznego, co uprawniałoby do dojścia do przekonania o braku wątpliwości co do jego poczytalności w rozumieniu art. 79 § 4 k.p.k.

Niezależnie jednak od powyższych uwag natury ogólniejszej, Sąd Najwyższy podzielił również ten zarzut podniesiony przez autora kasacji, który odwoływał się do okoliczności związanych z postanowieniem Sądu Rejonowego z dnia 22 października 2003 r. o pozbawieniu oskarżonego obrońcy z urzędu i wiązał z nimi przekonanie, że odbyło się to z rażącym naruszeniem prawa oskarżonego do obrony. Skoro bowiem przedmiotowe orzeczenie zapadło w przeddzień rozprawy na posiedzeniu bez udziału stron i bez powiadomienia ich zarówno o przedmiocie i terminie posiedzenia, jak i następnie o treści rozstrzygnięcia, to jest oczywiste, że oskarżony doprowadzony w dniu następnym na rozprawę główną pozostawał w błędnym przekonaniu, iż nadal korzysta z pomocy obrońcy. Przy czym błąd ten był ewidentnie zawiniony przez organ procesowy. Konsekwencją takiej sytuacji było całkowite uniemożliwienie oskarżonemu ustanowienia obrońcy z wyboru lub – co bardziej prawdopodobne w realiach tej sprawy – wystąpienia z wnioskiem o wyznaczenie obrońcy z urzędu, tym razem na innej podstawie prawnej. Taki sposób procedowania przez Sąd Rejonowy (poprzez swego rodzaju „zaskoczenie” jednej ze stron realizacją planowanej przecież wcześniej decyzji, o czym świadczy treść zarządzenia z dnia 30 września 2003 r., na mocy którego zaniechano wezwania obrońcy na rozprawę) w sposób rażący godzi w podstawowe prawo oskarżonego, jakim jest prawo do obrony, w tym również do korzystania z pomocy obrońcy.

Powyższe uchybienie mogło w istotny sposób wpłynąć na treść wyroku, bowiem na rozprawie przeprowadzonej w dniu 23 października 2003 r. doszło do zmiany warunków porozumienia określonych w akcie oskarżenia i podwyższenia wymiaru kary pozbawienia wolności. Oskarżony działając bez obrońcy zaakceptował wprawdzie te nowe warunki, ale były one niewątpliwie mniej korzystne niż te, które zostały ustalone wtedy, gdy miał obrońcę. Wobec braku doręczenia mu w tym momencie postanowienia z dnia 22 października 2003 r. oskarżony nie miał też możliwości zakwestionowania przyczyn, dla których pozbawiono go obrońcy z urzędu. Nie sposób przy tym nie podkreślić tego, że właśnie tę kwestię uczynił jednym z zasadniczych zarzutów apelacyjnych i przynajmniej w części dotyczącej podważenia przekonania o braku wątpliwości co do stanu jego zdrowia psychicznego przywołane przez niego argumenty osiągnęły skutek w postępowaniu odwoławczym w postaci uzupełnienia opinii biegłych lekarzy psychiatrów i przywrócenia obrony obligatoryjnej. Skoro zatem sąd drugiej instancji – w zakresie tego zarzutu apelacyjnego – nie ograniczył się do skontrolowania oceny wyrażonej przez Sąd Rejonowy, lecz uznał za niezbędne rozszerzenie przesłanek tej oceny, to tym samym uznał, że stanowisko wyrażone w tym zakresie było przedwczesne, a więc nie dawało jeszcze w dniu 22 października 2003 r. podstawy ani do uznania obrony za nieobowiązkową ani do pozbawiania oskarżonego obrońcy z urzędu. Już zatem taka konstatacja uzasadniała uchylenie wyroku zaskarżonego wtedy zwykłym środkiem odwoławczym. Ponadto, Sąd drugiej instancji sam zwrócił uwagę na to, że postanowienie z dnia 22 października 2003 r. zapadło w przeddzień rozprawy, na której wydano skarżony wyrok. Nie dostrzegł jednak, że taki sposób postępowania w tej sprawie w sposób rażący naruszał dyspozycję art. 6 k.p.k., a więc normę o charakterze podstawowej zasady procesowej, zawierającej jedną z najbardziej istotnych gwarancji oskarżonego w obszarze prawa karnego.

Z tych wszystkich powodów należało uwzględnić w pełnym zakresie wnioski zawarte w kasacji i uchylić zarówno wyrok Sądu Rejonowego, którego postępowanie dotknięte było zarzucanym uchybieniem, jak i wyrok sądu odwoławczego, który pomimo trafnego podniesienia zarzutu dotyczącego tej materii w apelacji, błędnie uznał, że w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji nie nastąpiło naruszenie prawa procesowego.”

1.2.6. Skład sądu odwoławczego w przypadku rozpoznania apelacji od wyroku wydanego w składzie jednoosobowym

przepisy: art. 476 § 1 k.p.k.; art. 29 § 1 k.p.k.

hasła: skład sądu

Wyrok z dnia 8 lutego 2006 r., V KK 451/05**Z uzasadnienia:**

„W judykaturze od dawna ugruntowane jest zapatrywanie, że treść zdania trzeciego § 1 art. 476 k.p.k. w kontekście rozdziału, w którym został zamieszczony, nie pozostawia wątpliwości, że przewidziane w tym przepisie odstępstwo od zasady orzekania przez sąd odwoławczy w składzie kolegiальnym przewidzianym w art. 29 § 1 k.p.k. dotyczy jedynie składu sądu rozpoznającego apelację od wyroku wydanego w trybie uproszczonym. Oznacza to, że w wypadku, gdy apelacja atakuje wyrok, który co prawda zapadł w składzie jednego sędziego, ale w postępowaniu zwyczajnym, sąd odwoławczy orzeka w składzie trzech sędziów (zob. wyrok SN z 24 lutego 2000 r., V KKN 589/99, OSNKW z. 3 – 4, poz. 36; wyrok SN z 8 stycznia 2004 r., II KK 193/03, OSN PiPr 2004, z. 9, poz. 9; uchwała składu siedmiu sędziów SN z 27 października 2005 r., której nadano moc zasady prawnej, I KZP 38/05, OSNKW, z. 11, poz. 103).

W konkretnej sprawie, w której Andrzejowi B. zarzucono popełnienie przestępstw z art. 282 k.k. (występek określony w tym przepisie zagrożony jest karą przekraczającą 5 lat pozbawienia wolności), postępowanie przygotowawcze prowadzone było od początku do końca w formie śledztwa (art. 309 pkt 4 k.p.k. w zw. z art. 325 b k.p.k.), co zresztą dokumentowane było odpowiednimi postanowieniami o jego wszczęciu i zamknięciu (k. 5 i 129), i sąd pierwszej instancji, zgodnie z art. 469 k.p.k. a contrario, rozpoznawał w związku z tym sprawę w trybie zwyczajnym. Warto odnotować – na co słusznie zwrócił uwagę skarżący – że fakt orzekania przez sąd a quo w składzie jednoosobowym w trybie art. 335 § 1 k.p.k., a więc w trybie tzw. dobrowolnego poddania się karze, nie skutkuje rozpoznania sprawy w trybie uproszczonym. Upoważnienie sądu pierwszej instancji do wydania wyroku w składzie jednego sędziego warunkowane jest bowiem w przedstawionym układzie procesowym nie trybem uproszczonym (art. 476 § 1 zd. 1 k.p.k.), ale rozpoznawaniem sprawy na posiedzeniu (art. 30 § 1 k.p.k. w zw. z art. 339 § 1 pkt 3 k.p.k.).”

1.2.7. Kryteria uznania kasacji za oczywiście bezzasadną

przepisy: art. 535 k.p.k.

hasła: kasacja – oczywiście bezzasadność

Wyrok z dnia 2006 r., II KK 131/05**Z uzasadnienia:**

„(...) Reasumując trzeba stwierdzić, że skarga ta jest kasacją na pograniczu oczywiście bezzasadności. W orzecznictwie i doktrynie wskazuje się bowiem, że oczywiście bezzasadność zachodzi, jeżeli sąd kasacyjny stwierdzi w sposób niebudzący wątpliwości, iż w rozpatrywanej sprawie nie wystąpiły uchybienia wskazane w art. 439 k.p.k. ani też inne rażąco naruszenia prawa zarzucone w skardze kasacyjnej, a gdy te ostatnie miały miejsce, to jeżeli z całą pewnością można przyjąć, iż nie mogły one mieć istotnego wpływu na treść zaskarżonego orzeczenia (zob. wyrok SN z dnia 20 października 1998 r., V KKN 314/98, OSNKW 1998, z. 11 – 12, poz. 60; J. Grajewski, L. Paprzycki, S. Steinborn. Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Kraków 2006, t. II, s. 323; T. Grzegorzczak. Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Kraków 2005, s. 1256 – 1257). W niniejszej sprawie mamy zaś do czynienia z dwoma typami zarzutów. Są to po pierwsze zarzuty odnośnie uchybień, których w ogóle nie było, gdyż albo nie zaistniały sytuacje, do których można je byłoby odnieść (tak np. odnośnie do rzekomych wątpliwości wymagających stosowania art. 5 § 2 k.p.k., wadliwości ustaleń faktycznych sądu odwoławczego w kwestii niemożności przypisania sprawstwa żonie oskarżonego, choć nie czynił on takich ustaleń, czy przerzucenia jakoby na oskarżonego ciężaru dowodu, co do wykazania sprawstwa innych osób) albo sytuacje owe zaistniały, lecz sąd odwoławczy postąpił prawidłowo i nie dopuścił się w ogóle zarzucanego uchylenia (tak odnośnie niewystąpienia z pytaniem prawnym do Sądu Najwyższego, prawidłowości korzystania przez sąd meriti z opinii biegłych z innego postępowania i rzekomej dowolności doprecyzowania w instancji odwoławczej okresu przestępnych zachowań oskarżonego wobec córki). Po wtóre zaś występowały tu zarzuty wskazujące na uchybienia, jakie rzeczywiście wystąpiły w procedowaniu sądu odwoławczego (brak ustosunkowania się

do niektórych zarzutów apelacji), które jednak nie miały wpływu na treść orzeczenia, jako że dotyczyły kwestii, prawidłowo już wyjaśnionych przez sąd pierwszej instancji (zarzucana rzekoma sprzeczność opinii biegłych psycholog) bądź niezaimplementowanych (odnośnie zarzutu rzekomych wątpliwości wymagających stosowania art. 5 § 2 k.p.k.). Trzeba jedynie przyznać, że niektórych z tych zarzutów wymagały jednak szerszej analizy prawnej dla wykazania ich pełnej bezzasadności dlatego Sąd Najwyższy oddalił tę kasację jako niezasadną, a nie jako oczywiście bezzasadną”

1.2.8. Wniosek oskarżonego pozbawionego wolności o doprowadzenie na rozprawę

przepisy: art. 451 k.p.k.; art. 6 ust. 1 i 3 lit. c Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności; art. 91 ust. 2 Konstytucji RP

hasła: prawo do obrony; oskarżony pozbawiony wolności; pouczenie; rozprawa

Wyrok z dnia 22 lutego 2006 r., III KK 254/05

Z uzasadnienia:

„Analiza akt sprawy wykazała (...), że sąd okręgowy zrealizował zarówno obowiązek zawiadomienia oskarżonego o terminie rozprawy apelacyjnej jak i stosownego pouczenia o uprawnieniach uregulowanych w art. 451 k.p.k. Wbrew wywodom zawartym w uzasadnieniu kasacji, po uzyskaniu informacji o przebywaniu oskarżonego w Zakładzie Karnym w C., na adres tego zakładu przesłano oskarżonemu zawiadomienie o terminie rozprawy wraz z pouczeniem o prawie do złożenia wniosku o doprowadzenie na rozprawę apelacyjną, doręczone w dniu 16 lutego 2005 r. (k. 1417). Oskarżony skorzystał z tego pouczenia i niezwłocznie złożył w administracji zakładu karnego wniosek o doprowadzenie go na rozprawę apelacyjną. Z przyczyn nieustalonych, wniosek ten wpłynął do sądu okręgowego w dniu 8 marca 2005 r., nie wywierając żadnych skutków procesowych, jako że w dniu 3 marca 2005 r., bez udziału oskarżonego jak i jego obrońcy przeprowadzona została rozprawa apelacyjna, po której zapadł zaskarżony wyrok.

W tej sytuacji, zdaniem Sądu Najwyższego, mimo wykonania przez sąd odwoławczy obowiązku zawiadomienia oskarżonego o terminie rozprawy apelacyjnej i pouczenia o prawie złożenia wniosku o doprowadzenie na tę rozprawę – została ona przeprowadzona z rażącym naruszeniem prawa oskarżonego do obrony oraz zasady kontradiktoryjności i równości broni.

Wprawdzie sąd odwoławczy nie był zobowiązany do podejmowania jakiegokolwiek decyzji co do doprowadzenia oskarżonego w sytuacji, gdy do dnia rozprawy nie miał możliwości powzięcia wiedzy o treści jego wniosku, jednakże w zaistniałej sytuacji oskarżony został faktycznie pozbawiony możliwości realizowania przysługującego mu prawa do obrony w postępowaniu odwoławczym poprzez osobiste uczestniczenie w rozprawie apelacyjnej w wypadku uwzględnienia wniosku o doprowadzenie bądź poprzez udział obrońcy, co nastąpiło bez jakiegokolwiek zaniedbania po stronie oskarżonego i z przyczyn od niego niezależnych.

W ocenie Sądu Najwyższego ten stan rzeczy stanowi rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa w rozumieniu art. 523 k.p.k. i chociaż nie ma podstaw do czynienia z tego tytułu zarzutu sądowi odwoławczemu – doszło do rażącego naruszenia prawa oskarżonego do obrony, a zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego zapadł z rażącym naruszeniem art. 451 k.p.k. oraz art. 6 ust. 1 i 3 lit. c Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w zw. z art. 91 ust. 2 Konstytucji RP i jako taki nie może się ostać (por. wyrok z dnia 26 czerwca 2002 r., III KK 205/02, Lex nr 53898).”

1.2.9. Zmiana ustaleń faktycznych przez sąd odwoławczy a zasada *ne peius*

przepisy: art. 454 § 2 k.p.k.; art. 433 § 1 i 2 k.p.k.

hasła: zasada *ne peius*; zmiana ustaleń przez sąd odwoławczy

Wyrok z dnia 10 stycznia 2006 r., II KK 130/05

Z uzasadnienia:

„(Art. 454 § 2 k.p.k.) formułuje regułę *ne peius*, zgodnie z którą sąd odwoławczy może orzec surowszą karę pozbawienia wolności tylko wówczas, gdy nie zmienia ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku nawet wtedy, gdy – jak w niniejszej sprawie – apelacja została wniesiona na niekorzyść oskarżonego. Reguła *ne peius* obejmuje każdą zmianę ustaleń faktycznych dokonanych przez sąd odwoławczy, tak w odniesieniu do dyspozytywnej, jak i motywacyjnej części wyroku i dotyczy również uzupełnienia okoliczności obciążających (zob. wyrok SN z 29 stycznia 2003 r., II KKN 398/99, OSNPiPr. nr 5 z 2003 r., poz. 11 oraz T. Grzegorzczak, Kodeks postępowania karnego, Kraków 2003, s. 1194).

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy w O. podwyższając karę wymierzoną oskarżonemu z 2 lat 9 miesięcy pozbawienia wolności orzeczoną wyrokiem sądu pierwszej instancji do 4 lat pozbawienia wolności naruszył tę zasadę i równocześnie przepis art. 433 § 1 i 2 k.p.k., dokonał bowiem w zakresie okoliczności mających wpływ na wymiar kary nowych ustaleń niż te, które poczynił sąd pierwszej instancji. Uzasadniając bowiem podwyższenie kary pozbawienia wolności, wskazał w uzasadnieniu orzeczenia na szereg okoliczności nie ustalonych przez wyrok sądu pierwszej instancji, w szczególności na to, że przypisuje się oskarżonemu kierowanie zorganizowaną grupą przestępczą tzw. „wyszkowską”. Te okoliczności to nowe ustalenia w postępowaniu odwoławczym w porównaniu z okolicznościami ustalonymi w tym zakresie przez sąd pierwszej instancji, pozostające zatem w sprzeczności z zasadą wyrażoną w art. 454 § 2 k.p.k. w zw. z art. 433 § 1 i 2 k.p.k.”

1.2.10. Odczytanie protokołu sporządzonego w ramach pomocy prawnej

przepisy: art. 597 k.p.k.

hasła: pomoc prawna; odczytanie protokołów; dowody

Postanowienie z dnia 8 lutego 2006 r., III KK 370/04

Z uzasadnienia:

„(...) nie sposób zgodzić się z założeniem, że dyspozycja art. 587 k.p.k. daje jakiegokolwiek podstawy do stawiania znaku równości między „zasadami porządku prawnego w Rzeczypospolitej Polskiej”, a szczegółową regulacją o charakterze niewątpliwie porządkowym, określającą w rozdziale 16 k.p.k. – kto, kiedy i w którym miejscu powinien zostać odnotowany w protokole określonej czynności procesowej. Gdyby bowiem ustawodawca zmierzał do zastosowania wszystkich tych przepisów w toku przeprowadzania czynności procesowej za granicą, to właśnie te normy wskazałby w art. 587 k.p.k. Tymczasem, poprzez odwołanie się do „zasad porządku prawnego” wyraźnie wskazano, że chodzi o reguły natury ogólniejszej. Na pewno trafne będzie objęcie zakresem tego pojęcia szeregu gwarancji konstytucyjnych, a także podstawowych zasad procesu karnego takich, jak prawo do obrony, prawo do odmowy składania wyjaśnień, czy też zakaz uzyskiwania dowodu w warunkach wyłączających swobodę wypowiedzi. Spośród zarzutów podnoszonych w kasacjach w tym właśnie obszarze mieści się kwestia uprzedzenia ówczesnie podejrzanego J.K. o przysługujących mu uprawnieniach. Nie przybrało ono wprawdzie takiej postaci, jak w przypadku innego podejrzanego M.W. (poprzez dołączenie do akt specjalnego formularza), ale nie można twierdzić, że takie pouczenie nie nastąpiło. (...)

(...) fakt sporządzania protokołu przez inspektora policji szwedzkiej i udziału w tej czynności tłumacza nie budzi wątpliwości i z kasacji nie wynika, aby brak ich podpisów był sprzeczny z przepisami, których byli obowiązani przestrzegać, a także by miał jakiegokolwiek znaczenie z punktu widzenia przebiegu i wyników przeprowadzanej przez nich czynności. Prawdą jest natomiast brak zamieszczenia w protokole danych identyfikujących funkcjonariuszy polskiej policji biorących udział w przesłuchaniu J.K. Zauważyć jednak trzeba, że przeprowadzającym całą czynność procesową, a także sporządzającym protokół, był przedstawiciel szwedzkiego organu udzielającego pomocy prawnej, stąd też to jego identyfikacja ma podstawowe znaczenie. Jeżeli, jak ustaliły to sądy orzekające – standardem postępowania w Szwecji jest brak podpisu funkcjonariusza prowadzącego przesłuchanie i wymienionego w protokole, to nie sposób przyjąć by usterką był brak innych podpisów, oczywiście poza podpisem osoby przesłuchiwanej. Natomiast w przedmiotowym protokole prawidłowo odnotowano aktywność polskich policjantów w zadawaniu pytań

przesłuchiwanemu. Zagadnienie ich roli w omawianej czynności procesowej mogłoby nabrać znaczenia nie w kontekście ich obecności przy przesłuchaniu (ta została przecież odnotowana), ani kierunków przesłuchania (obrazuje je treść protokołu), lecz w wypadku kwestionowania przebiegu tej czynności, rzetelności zapisu lub przestrzegania warunków swobody wypowiedzi w czasie prowadzenia czynności. Jest oczywiste, że takie zastrzeżenia mógłby skutecznie podnosić jedynie ten uczestnik czynności, który brał w niej udział, czyli przesłuchiwany podejrzany J.K. Tymczasem, z jego relacji złożonej na rozprawie przed Sądem pierwszej instancji wprost wynika, że nie miał on zastrzeżeń ani do przebiegu samej czynności przesłuchania, ani do treści przedstawionego mu później do podpisu protokołu. Odstęp czasowy pomiędzy samym przesłuchaniem a podpisaniem protokołu był wprawdzie dość znaczny, ale brak zanegowania rzetelności jego zapisów, przy jednoczesnej częściowej zmianie relacji na rozprawie, oznacza tylko tyle, że do dyspozycji sądu meriti stanęły dwie wersje wydarzeń pochodzące z tego samego źródła dowodowego i wymagające dokonania oceny według standardów określonych w ustawie. Sąd Okręgowy przeprowadził skrupulatną analizę obu zaprezentowanych wersji, odniósł je do innych posiadanych dowodów, dokonał wyboru jednej z nich i przedstawił swoje rozumowanie, które doprowadziło do zajęcia takiego stanowiska. Skoro argumentacja ta nie została skutecznie zakwestionowana, gdyż po rozpoznaniu apelacji w tym zakresie zaaprobował ją sąd odwoławczy, to nie można skutecznie powoływać się na naruszenie art. 5 § 2 k.p.k. lub art. 7 k.p.k.

Przypomnieć trzeba wreszcie pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w postanowieniu z dnia 10 maja 2005 r., II KK 531/04, w którym w odniesieniu do kwestii braku w protokole podpisu osoby przesłuchującej nawet na gruncie krajowego porządku prawnego podkreślono, że „omawiana sytuacja nie jest objęta żadnym z ustawowych zakazów dowodowych, co sprawia, iż nie może być tu mowy o przeprowadzeniu dowodu niedopuszczalnego w rozumieniu 170 § 1 pkt 1 k.p.k. Wprawdzie nie ulega wątpliwości, że brak podpisu osoby uczestniczącej w przeprowadzanej czynności procesowej jest oczywistym uchybieniem dyspozycji przepisu art. 150 k.p.k., ale skład orzekający w niniejszej sprawie nie podziela zapatrywania, zgodnie z którym brak podpisania protokołu przez któregokolwiek z uczestników czynności powoduje całkowitą niemożność wykorzystania w dalszym postępowaniu protokołu dotkniętego taką usterką.” Istotne znaczenie wiąże się bowiem z rzeczywistą treścią dowodu i przestrzeganiem gwarancji procesowych przy jego pozyskiwaniu, a nie wyłącznie z aspektem stosowania się do formalnych rygorów sporządzania protokołu.

Pewnym nieporozumieniem jest natomiast próba podważania dowodu uzyskanego w wyniku przesłuchania podejrzanego J.K. w drodze pomocy prawnej, z powodu nie uprzedzenia osób uczestniczących w czynności o rejestrowaniu jej przebiegu w postaci zapisu dźwięku. Pomijając nawet rangę tego zagadnienia odnotować wystarczy, że sam ówczesnie podejrzany opisując przebieg tej czynności wspomina o jej nagrywaniu. Nie bardzo wiadomo zatem, kto jeszcze miały zostać uprzedzony o takiej formie rejestracji. Natomiast teza o zakazie uzupełnienia brakującego podpisu pod protokołem, pozostaje w dość jaskrawej opozycji do wyraźnej normy art. 151 § 2 k.p.k., która jest nawet jeszcze bardziej liberalna w tej materii od powołanego /zresztą błędnie/ w jednej z kasacji przepisu art. 135 § 4 k.p.k. z 1969 r.”

1.3. Orzecznictwo Izby Wojskowej Sądu Najwyższego

1.4. Zagadnienia prawne

1.4.1. Dopuszczalność orzeczenia świadczenia pieniężnego w przypadku warunkowego umorzenia postępowania w sprawie o przestępstwo skarbowe

przepisy: art. 20 § 2 k.k.s.; art. 22 § 2 k.k.s.; art. 39 pkt 7 k.k.

hasła: przestępstwo skarbowe; warunkowe umorzenie postępowania; środki karne – świadczenie pieniężne

Pytanie Sądu w Okręgowego w Poznaniu, **I KZP 6/06**

„Czy w przypadku orzeczenia warunkowego umorzenia postępowania karnego o przestępstwo skarbowe dopuszczalne jest orzeczenie świadczenia pieniężnego, o którym mowa w art. 39 pkt 7 k.k. pomimo tego, że przepis art. 20 § 2 k.k.s. nie wymienia art. 39 pkt 7 k.k. jako przepisu, który stosuje się odpowiednio do przestępstw skarbowych, a w art. 22 § 2 k.k.s. świadczenie pieniężne nie jest wymienione jako środek karny?”

Uzasadnienie:

„Wyrokiem z dnia 11 sierpnia 2005 r., sygn. akt V Ks 53/04 Sąd Rejonowy w P. na podstawie art. 66 § 1 k.k. i art. 67 § 1 k.k. warunkowo umorzył postępowanie przeciwko oskarżonemu Jackowi K. o przestępstwo z art. 77 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. i art. 9 § 3 k.k.s. na okres jednego roku próby. Na podstawie art. 49 k.k. w zw. z art. 67 § 3 k.k. i art. 39 pkt 7 k.k. sąd orzekł wobec oskarżonego świadczenie pieniężne w wysokości 2.500 zł (...).

Apelację od tego wyroku złożyli prokurator na niekorzyść oskarżonego Jacka K., który w odniesieniu do tego oskarżonego sformułował zarzut błędu w ustaleniach faktycznych, który mógł mieć wpływ na treść wydanego orzeczenia, a polegający na błędnej ocenie zebranego materiału dowodowego i przyjęciu, iż całokształt okoliczności ujawnionych w czasie rozprawy sądowej wskazuje na to, iż społeczna szkodliwość czynu zarzucanego Jackowi K. nie jest znaczna, podczas gdy prawidłowo ocenione okoliczności dotyczące zachowania sprawcy prowadzą do wniosku przeciwnego. Prokurator wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Apelację złożył również obrońca oskarżonego Jacka K. zaskarżając wyrok w całości i zarzucając obrazę przepisu prawa materialnego, polegającą na naruszeniu przepisu art. 1 § 1 k.k.s. i nieprawidłowym przyjęciu, że zachowanie oskarżonego stanowiło czyn w rozumieniu powyższego przepisu k.k.s.. Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego o stawianego mu zarzutu. Sąd Okręgowy w Poznaniu rozpoznając złożone apelacje stwierdził, że w rozpatrywanej sprawie wyłonilo się zagadnienie prawne wymagające zasadniczej wykładni ustawy, w związku z czym istnieje konieczność przekazania go w trybie art. 441 § 1 k.p.k. do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu. Zagadnienie to można sprowadzić do pytania, czy w przypadku orzeczenia warunkowego umorzenia postępowania karnego o czyn stanowiący przestępstwo skarbowe dopuszczalne jest orzeczenie świadczenia pieniężnego, o którym mowa w art. 39 pkt 7 k.k. pomimo tego, że przepis art. 20 § 2 k.k.s. nie wymienia art. 39 pkt 7 k.k. jako przepisu, który stosuje się odpowiednio do przestępstw skarbowych, a w art. 22 § 2 k.k.s. świadczenie pieniężne nie jest wymienione jako środek karny?

Wątpliwości w tym zakresie wylaniają się stąd, iż art. 20 § 2 k.k.s. wymienia wśród przepisów, które odpowiednio stosuje się do przestępstw skarbowych art. 67 k.k. w całości, a więc i § 3 tego przepisu, który stanowi, że "umarzając warunkowo postępowanie sąd może orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7". Jak już wspomniano, w art. 20 § 2 k.k.s. nie wymieniono jako mających odpowiednie zastosowanie do przestępstw skarbowych art. 39 pkt 7 k.k. Zwrócić w tym miejscu należy uwagę, że nie wymieniono również w tym przepisie art. 49 k.k.

W orzecznictwie i w doktrynie zarysowały się dwa przeciwstawne stanowiska. Wyrazem pierwszego jest postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 16 maja 2005 r., sygn. II AKo 254/02 (OSA 2002/9/68) w którym stwierdzono, że "Kodeks karny skarbowy nie zalicza do środków karnych świadczenia pieniężnego przewidzianego w art. 39 pkt 7 k.k. (patrz: art. 22 § 2 k.k.s. i art. 20 § 2 k.k.s.). Do środków karnych związanych z poddaniem sprawcy próbie zalicza natomiast warunkowe umorzenie postępowania karnego skarbowego (art. 22 § 2 pkt 8 lit. a k.k.s.). W sytuacji więc, gdy sąd umarza warunkowo takie postępowanie, władny jest na podstawie art. 66 § 1 i § 2 k.k. oraz art. 67 § 3 k.k. w związku z art. 20 § 2 k.k.s. do równoczesnego nałożenia na oskarżonego świadczenia pieniężnego, przewidzianego w art. 39 pkt 7 k.k.; świadczenie takie nie ma bowiem w takiej sytuacji charakteru samoistnego środka karnego, lecz jest nierozdzielnie związane ze środkiem karnym określonym w art. 22 § 2 pkt 8 lit. a k.k.s.". Drugie, przeciwstawne stanowisko zostało wyrażone najpełniej w głosie do wyżej wymienionego postanowienia Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu autorstwa Grzegorza Łabudy i Tomasza Razowskiego (Prok i Pr 2003/3/101). Najkrócej mówiąc zdaniem tychże glosatorów" (...) dla prawa karnego skarbowego świadczenie pieniężne nie istnieje."

W uznaniu Sądu Okręgowego w Poznaniu to właśnie drugie z powołanych stanowisk wydaje się trafne. Pogląd, iż świadczenie pieniężne nie ma w przypadku warunkowego umorzenia postępowania o przestępstwo skarbowe charakteru samoistnego środka karnego, lecz jest, jak to stwierdzono we wskazanym postanowieniu Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu "nierozdzielnie związane ze środkiem karnym określonym w art. 22 § 2 pkt 8 lit. a k.k.s." nie może być przyjęte jako prawidłowy. Przede wszystkim stanowisko takie zawiera w sobie swoistego rodzaju sprzeczność. Odmawia ono bowiem na gruncie prawa karnego skarbowego świadczeniu pieniężnemu charakteru środka karnego, odwołując się jednakże do przepisów kodeksu karnego odnoszących się właśnie do środków karnych, znajdujących się w rozdziale V Kodeksu karnego traktującym wyłącznie o tychże środkach. Mowa tu nie tylko o przepisie art. 39 pkt 7, ale i o art. 49 k.k., który wypełnia treścią pojęcie świadczenia pieniężnego określając na czym ono polega określając przy tym jego wysokość. Wątpliwości budzi, co słusznie wskazali glosujący, istnienie normatywnej podstawy recepcji na teren k.k.s. normy art. 49 k.k., zważywszy na to, że żaden z przepisów k.k.s., jak i recypowanych przepisów k.k. nie wymienia art. 49 k.k. Gdyby ustawodawca rzeczywiście zamierzał wprowadzić świadczenie pieniężne do k.k.s., to zapewne wskazałby je w katalogu środków karnych z art. 22 § 2 k.k.s. a jeżeli nie to przynajmniej recypowałby jednoznacznie przepis art. 49 k.k. Nie do przyjęcia oczywiście byłby pogląd, iż recepcja na grunt k.k.s. dotyczy co prawda świadczenia pieniężnego, jednakże nie odnosi się ona do przepisu art. 49 k.k. Konsekwencją takiego rozumowania

byłaby akceptacja stanu, iż brak byłoby normy, która wskazywałaby na czym owo świadczenie pieniężne miałyby polegać. Nie jest zrozumiałe stwierdzenie zawarte w omawianym postanowieniu Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu o "nierozzerwalności" związania świadczenia pieniężnego z środkiem karnym jakim na gruncie k.k.s. jest warunkowe umorzenie postępowania. Poгляд ten nie został w zasadzie uzasadniony. Wydaje się, że brak jest argumentów, które przemawiałyby za ową "nierozzerwalnością". Odpowiednie stosowanie przepisu art. 67 § 3 k.k. nie oznacza, że przeniesieniu na grunt prawa karnego skarbowego podlegają wszystkie wymienione w nim obowiązki, czy środki karne, na co również trafnie wskazali autorzy wspomnianej glosy.

Reasumując stwierdzić należy, że wątpliwość w zakresie tego, czy prawo karne skarbowe recypując przepis art. 67 § 3 k.k. jednocześnie przyjęło na swój grunt świadczenie pieniężne określone wart. 39 pkt 7 k.k., a w konsekwencji i w art. 49 k.k. istnieje i wymaga zasadniczej wykładni ustawy. W uznaniu Sądu Okręgowego w Poznaniu zaistniały wszystkie trzy warunki skutecznego wystąpienia z pytaniem prawnym, a mianowicie, by zagadnienie, którego pytanie dotyczy wyłoniło się przy rozpatrywaniu środka odwoławczego, miało przy tym charakter prawny, czyli dotyczyło istotnego problemu interpretacyjnego i wymagało zasadniczej wykładni ustawy, a więc odnosiło się do sytuacji, gdy norma prawna umożliwia rozbieżne interpretacje (zob. P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgrzyzek: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, t. II, Warszawa 1999, s. 579-580; T. Grzegorzczak: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, wyd. II, Kraków 2001, s. 1029-103 O i powołane tam orzecznictwo SN oraz piśmiennictwo). W szczególności podkreślić należy, że Sąd odwoławczy w zależności od rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia prawnego, stanie w obliczu stwierdzenia tego, czy istnieje, czy nie bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 5 k.p.k."

1.4.2. Radca prawny jako pełnomocnik pokrzywdzonego

przepisy: art. 88 § 3 k.p.k.; art. 429 § 1 k.k.; art. 465 § 1 k.p.k.

hasła: pełnomocnik; pokrzywdzony; radca prawny

Pytanie Sądu Najwyższego, I KZP 7/06

„Czy przed wejściem w życie przepisów ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy – Prawo o adwokaturze i niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 163, poz. 1361) radca prawny będący pełnomocnikiem spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, pokrzywdzonej na skutek kradzieży, był osobą uprawnioną do wniesienia zażalenia na postanowienie o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw z powodu niewykrycia sprawcy (art. 88 § 3 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k. i art. 465 § 1 k.p.k.)?”

Pełny tekst uzasadnienia:

http://www.sn.pl/orzecznictwo/uzasadnienia/ik/I-KZP-0050_05.pdf

---

1.4.3. Zawieszenie postępowania dyscyplinarnego

przepisy: art. 22 § 1 k.p.k.; art. 128 u.s.p.

hasła: zawieszenie postępowania; postępowanie dyscyplinarne

Pytanie Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, I KZP 8/06

„Czy w przypadku jednoczesności i podmiotowo-przedmiotowej tożsamości postępowań karnego i dyscyplinarnego niezakończenie postępowania karnego stanowi długotrwałą przeszkodę uzasadniającą zawieszenie postępowania dyscyplinarnego w rozumieniu art. 22 §1 k.p.k. w związku z art. 128 u.s.p.?”

Uzasadnienie:

„Podstawy zawieszenia postępowania dyscyplinarnego toczącego się w stosunku do sędziów, wobec nieuregulowania tej kwestii w rozdziale o odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów, określa przepis art. 22 § 1 k.p.k. w związku z art. 128 u.s.p. W wykładni tych przepisów wystąpiły w orzecznictwie Sądu Najwyższego rozbieżności, na które wskazał Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny, rozpatrujący sprawę SNO 73/03, zgłaszając inicjatywę rozważenia przez Pierwszego Prezesa SN złożenia stosownego wniosku w trybie art. 60 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym.

Zagadnieniem wymagającym rozstrzygnięcia jest dopuszczalność zawieszenia postępowania dyscyplinarnego z powodu oczekiwania na prawomocne orzeczenie w postępowaniu karnym w przypadku tożsamości podmiotu i przedmiotu tych postępowań

wań. Ilustrują to powołane niżej orzeczenia.

W postanowieniu z dnia 27 listopada 2003 r., SNO 73/03 (OSNSD z. 2/2003, poz. 67) Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny zawiesił postępowanie dyscyplinarne do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia w postępowaniu karnym w sprawie, w której Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny w Warszawie wymierzył karę złożenia sędziego z urzędu za wypadek drogowy m. in. ze skutkiem śmiertelnym. Uzasadniając swe stanowisko wyraził pogląd, że jeżeli zarzucenym przewinieniem dyscyplinarnym jest wyłącznie czyn o znamionach przestępstwa, wówczas tylko wyrok wydany w postępowaniu karnym może obalić domniemanie niewinności (art. 42 ust. 3 Konstytucji RP i art. 5 § 1 k.p.k.). Uznał też za niewłaściwe doprowadzenie do stanu, w którym rozstrzygnięcia o winie co do tego samego czynu tej samej osoby mogłyby okazać się rozbieżne, a nawet diametralnie różne.

Do identycznej argumentacji odwołał się Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny w wyroku z dnia 20 stycznia 2005 r., SNO 57/04, którym uchylono (także z powodu innych uchybień) wyrok Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego w Lublinie, wymierzający karę dyscyplinarną przeniesienia sędziego na inne miejsce służbowe za poświadczenie nieprawdy w oryginale księgi wieczystej. Sąd Najwyższy dodatkowo zauważył, że gdyby czyn zarzucenemu sędziemu nie nosił znamion przestępstwa, wówczas nastąpiłoby przedawnienie karalności przewinienia (art. 108 § 2 u.s.p.).

Również w kilku innych sprawach dyscyplinarnych, rozpoznawanych według przepisów prawa o ustroju sądów powszechnych z dnia 20 czerwca 1985 r., doszło do zawieszenia postępowania z powodu oczekiwania na wyrok sądu karnego. Tak orzekł Wyższy Sąd Dyscyplinarny postanowieniami z dnia 25 czerwca 2002 r. (WSD 12/02 i WSD 16/02), w dwóch, powiązanych ze sobą, sprawach, w których Sąd Dyscyplinarny w Warszawie uznał obwinionych sędziów za winnych popełnienia zarzucanych im czynów i wymierzył jednemu z nich karę przeniesienia na inne miejsce służbowe za nieumyślne niedopełnienie obowiązków służbowych (art. 231 § 3 k.k.), drugiemu – karę wydalenia ze służby sędziowskiej za przekroczenie uprawnień służbowych, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, w warunkach ciągu przestępstw. Wyższy Sąd Dyscyplinarny uzasadnił zawieszenie postępowania w tych sprawach koniecznością ustalenia przez sąd karny kwestii, czy zarzucane przewinienia noszą znamiona przestępstwa, gdyż w przeciwnym razie nastąpiłoby przedawnienie karalności przewinienia. Warto przy tym zauważyć, że w chwili orzekania przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny toczyło się dopiero postępowanie w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie tych sędziów do odpowiedzialności karnej sądowej.

Podobnie postąpił Sąd Dyscyplinarny w Warszawie w dwóch innych sprawach. W sprawie SD 10/95 postanowieniem z dnia 22 września 2005 r. odmówił podjęcia zawieszono postępowania z powodu niezakończenia postępowania karnego w sprawie o przestępstwo przyjmowania korzyści majątkowych w związku z pełnieniem funkcji sędziego (art. 240 pkt 1 k.k. z 1969 r.). Natomiast w sprawie SD 11/01, postanowieniem z dnia 13 marca 2001 r. zawiesił postępowanie dyscyplinarne już w chwili podjęcia uchwały zezwalającej na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej również za przyjmowanie korzyści majątkowej (art. 240 pkt 1 k.k. z 1969 r.). W uzasadnieniu powołał się na ukształtowaną praktykę w orzecznictwie dyscyplinarnym polegającą na oczekiwaniu na prawomocne zakończenie postępowania karnego. Stwierdził ponadto, iż "nie ma racjonalnego uzasadnienia, by postępowanie karne i dyscyplinarne toczyło się dwutorowo w sytuacji, gdy w istocie chodzi o takie same czyny i te same dowody".

Przeciwnie stanowisko w orzecznictwie sądów dyscyplinarnych, wedle którego nie jest dopuszczalne zawieszenie postępowania dyscyplinarnego z powodu oczekiwania na wyrok w sprawie karnej, odnotowano w postanowieniach z dnia 12 czerwca 2003 r., SNO 30/03, OSNSD z. 1/2003, poz. 41; z dnia 7 kwietnia 2004 r., SNO 12/04, OSNSD, z 1/2004, poz. 18 i w niepublikowanym postanowieniu z dnia 25 maja 2005 r., SNO 24/05. Ponadto niejednokrotnie sądy dyscyplinarne rozstrzygały prawomocnie o winie sprawcy przewinienia dyscyplinarnego, noszącego jednocześnie znamiona przestępstwa, bez oczekiwania na prawomocny wyrok w sprawie karnej. Miało to miejsce na przykład w sprawach Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego z dnia 5 czerwca 2002 r., SNO 13/02; z dnia 10 września 2002 r., SNO 27/02, czy z dnia 15 września 2004 r., SNO 32/04. W uzasadnieniu swego stanowiska Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny w powołanych sprawach wyjaśnił, że choć wyliczenie przyczyn zawieszenia postępowania w przepisie art. 22 § 1 k.p.k., który ma odpowiednie zastosowanie w postępowaniu dyscyplinarnym, nie jest wyczerpujące, to jednak krąg okoliczności, które można uznać za inne, tj. nie wymienione *expressis verbis* w tym przepisie, jest bardzo ograniczony. Z całą pewnością do kategorii "innej przyczyny" zawieszenia postępowania, na mocy tego przepisu, nie można zaliczyć kwestii prejudycjalności. Także w ustawie o ustroju sądów powszechnych brak jest przepisu stanowiącego podstawę zawieszenia postępowania dyscyplinarnego w związku z prejudycjalnością.

Dodatkowo Sąd Najwyższy stwierdził, że w postępowaniu dyscyplinarnym, w którym ma wprost zastosowanie art. 8 k.p.k., obowiązuje zasada jurysdykcyjnej samodzielności sądu, zgodnie z którą sąd rozstrzyga samodzielnie zagadnienia faktyczne i prawne oraz nie jest związany rozstrzygnięciem innego sądu lub organu. Zakres związania sądu orzekającego w postępowaniu dyscyplinarnym rozstrzygnięciem innego sądu ogranicza się – w myśl art. 8 § 2 k.p.k. – jedynie do prawomocnego rozstrzygnięcia sądu kształtującego prawo lub stosunek prawny. Uregulowania zawarte w przepisach art. 119 i art. 120 § 1 u.s.p. w sposób jednoznaczny wskazują, że postępowanie dyscyplinarne toczy się niezależnie od postępowania karnego o ten sam czyn. Gdyby zatem doszło nawet do diametralnie odmiennej oceny tego samego zdarzenia w orzeczeniach sądu karnego i sądu dyscyplinarnego, które w równoległe toczących się sprawach rozstrzygają kwestie odpowiedzialności karnej i dyscyplinarnej tej samej osoby, zachodziłaby wówczas możliwość sięgnięcia w postępowaniu dyscyplinarnym do instytucji wznowienia postępowania. Sąd Najwyższy podniósł ponadto, że w podobny sposób do unormowań przyjętych w prawie o ustroju sądów powszechnych rozstrzygnięto tę kwestię w ustawach: o Sądzie Najwyższym, prawo o ustroju sądów wojskowych, o prokuraturze, prawo o notariacie. Jedynie w ustawach – prawo o adwokaturze oraz o radcach prawnych, zawarto szczególną regulację, a mianowicie, iż postępowanie dyscyplinarne toczy się niezależnie od postępowania karnego o ten sam czyn, może być

jednak zawieszono do czasu ukończenia postępowania karnego.

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny stanowczo zakwestionował również twierdzenie, że sądy dyscyplinarne nie są zdolne do przełamania zasady domniemania niewinności, skoro art. 5 § 1 k.p.k. ma wprost zastosowanie w postępowaniu dyscyplinarnym. Ponadto orzecznictwo dyscyplinarne dotyczące sędziów zostało – na mocy prawa o ustroju sądów powszechnych z dnia 27 lipca 2001 r. – przekazane w pierwszej instancji sądom apelacyjnym, w drugiej – Sądowi Najwyższemu. Tak więc sądy orzekające w sprawach dyscyplinarnych spełniają wymogi konstytucyjne (postanowienie z dnia 7 kwietnia 2004 r., SNO 12/04) i orzekają autonomicznie. Jest przy tym oczywiste, że są to sądy najwyższej rangi.

Nieco inaczej tę kwestię ujął Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny w postanowieniu z dnia 25 maja 2005 r., SNO 24/05. Wedle tego orzeczenia sąd dyscyplinarny nie może kwalifikować czynu popełnionego przez obwinionego jako przewinienia tylko na podstawie uznania, że wyczerpał on znamiona przestępstwa, ponieważ obowiązuje go nakaz traktowania obwinionego – w zakresie stawianego mu zarzutu popełnienia przestępstwa – jako niewinnego do czasu obalenia zasady domniemania niewinności. Fakt ten nie usuwa jednak obowiązku oceny, czy – niezależnie od ocen stawianych na gruncie prawa karnego – zarzucany obwinionemu czyn stanowi przewinienie dyscyplinarne. Ocena popełnienia przewinienia dyscyplinarnego jako czynu bezprawnego, zawinionego i noszącego ładunek społecznej szkodliwości dotyczącego wykonywania służby sędziowskiej lub godności pełnionego urzędu musi być samoistna, niezależna od ocen dokonywanych w postępowaniu karnym.

*W doktrynie twierdzi się stanowczo i konsekwentnie, że wśród "innych" przyczyn zawieszenia postępowania karnego z całą pewnością nie ma prejudykalności (m. in. T. Gardocka: *Prejudykalność w polskim procesie karnym*, Warszawa 1987, s. 43; P. Hofmański: *Samodzielność jurysdykcyjna sądu karnego*, Katowice 1988, s. 117; Z. Gostyński: *Zawieszenie postępowania karnego w nowym ustawodawstwie karnoprocesowym*, Warszawa 1998 oraz tegoż autora: *Zawieszenie postępowania karnego*, Warszawa 1994; K. Piasecki: *Wpływ procesu i wyroku cywilnego na proces i wyrok karny [Zagadnienia de lege ferenda]*, *Palestra* z. 6/1966, s. 40; tenże autor: *Wpływ postępowania i wyroku karnego na postępowanie i wyrok cywilny*, Warszawa 1970, s. 145). Odmienny pogląd S. Waltośa jest odosobniony (S. Waltoś: *Zawieszenie postępowania w świetle przepisów nowego kodeksu postępowania karnego*, *Palestra* z. 12/1970).*

*Brak jest podstaw do przyjęcia, że sąd karny powinien zawiesić postępowanie w celu oczekiwania prejudykatu nawet wtedy, gdy chodzi o wiążące sąd karny rozstrzygnięcia kształtujące prawo albo stosunek prawny. Rozstrzygnięcie kształtujące prawo albo stosunek prawny wiąże sąd karny jedynie wówczas, gdy istnieje w czasie orzekania. Co więcej, w razie nieistnienia w chwili orzekania przez sąd karny orzeczenia sądu cywilnego kształtującego prawo lub stosunek prawny, sąd karny autonomicznie, we własnym zakresie, rozstrzyga zagadnienie prawne z zakresu prawa cywilnego (K. Piasecki w powołanych wyżej pracach oraz Z. Gostyński w głosie aprobującej postanowienie SN z dnia 30 stycznia 1995 r., WZ 22/95, *Wojskowy Przegląd Prawniczy* z. 2/1996). Tym bardziej za niedopuszczalne należy uznać zawieszenie postępowania karnego w celu oczekiwania na rozstrzygnięcie nie mające charakteru kształtującego prawo albo stosunek prawny.*

*Przeciwko zawieszeniu postępowania dyscyplinarnego z powodu oczekiwania na prawomocny wyrok karny przemawia także wypowiediany zgodnie w doktrynie pogląd o odrębności i niezależności (autonomiczności) postępowania karnego i dyscyplinarnego. Każde z tych postępowań prowadzi do ustalenia całkowicie odrębnych odpowiedzialności: karnej i dyscyplinarnej. Każde z nich powinno być wdrożone niezależnie od drugiego, a wyrok sądowy w sprawie o przestępstwo nie stoi na przeszkodzie dokonaniu innej oceny tego czynu przez sąd dyscyplinarny. Sąd karny nie jest związany orzeczeniami sądów dyscyplinarnych. Również sądy dyscyplinarne nie są związane wyrokiem sądu karnego (m. in. H. Kempisty: *Ustrój sądów*. Komentarz, Warszawa 1966, s. 149; Ł. Korósz, M. Sztorc: *Ustrój sądów powszechnych*. Komentarz, Warszawa 2004, s. 181). Według autorów komentarza do prawa o ustroju sądów przepis art. 119 u.s.p. uniemożliwia wstrzymanie, a także zawieszenie postępowania dyscyplinarnego z powodu toczenia się postępowania karnego o ten sam czyn. Niedopuszczalne jest także ich zdaniem zawieszenie postępowania na podstawie art. 22 k.p.k., zwłaszcza że toczenie się postępowania karnego w żadnym wypadku nie może być uznane za długotrwałą przeszkodę dla prowadzenia postępowania dyscyplinarnego (T. Ereciński, J. Gudowski, J. Iwulski: *Komentarz do prawa o ustroju sądów powszechnych i ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa*, Warszawa 2002, s. 366-367). Przemawia też za tym zasada jurysdykcyjnej samodzielności sądu karnego mająca odpowiednie zastosowanie w postępowaniu dyscyplinarnym (W. Koziół: *Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów*. Komentarz, Warszawa 2005, s. 89; Z. Gostyński w pracach powołanych wyżej). Sąd dyscyplinarny samodzielnie rozstrzyga o tym, czy określone zachowanie sędziego wypełnia znamiona przestępstwa, najpierw, gdy podejmuje uchwałę dotyczącą zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, następnie zaś, gdy rozstrzyga o odpowiedzialności dyscyplinarnej za przewinienie dyscyplinarne mające jednocześnie znamiona przestępstwa. Sąd dyscyplinarny rozstrzyga wyłącznie o odpowiedzialności dyscyplinarnej (wprawdzie za przewinienie mające jednocześnie cechy przestępstwa) i jego orzeczenie nie zastępuje wyroku sądu karnego. W. Koziół uznaje wprawdzie, że w postępowaniu dyscyplinarnym obowiązuje zasada samodzielności jurysdykcyjnej sądu, ale jednocześnie uważa, że dla zastosowania konstrukcji przedawnienia, o jakiej mowa w art. 108 § 4 u.s.p., niezbędny jest prawomocny skazujący wyrok sądu karnego. Autor ten skłania się do przyjęcia takiego rozwiązania z powodu możliwości "zaistnienia podwójnej oceny tego samego czynu. w kategoriach wyczerpywania przez niego znamion przestępstwa", wskazując na niebezpieczeństwo wystąpienia takiej sytuacji, gdy sąd karny wyda prawomocny wyrok uniewinniający, np. z powodu niepopelnienia czynu albo braku znamion czynu zabronionego (W. Koziół: *op. cit.*, s. 89). Zauważyć należy, że przedstawiony pogląd nie uwzględnia możliwości wznowienia postępowania dyscyplinarnego w takiej sytuacji. Ponadto brak znamion przestępstwa nie zawsze musi oznaczać, że czyn zarzucany sędziemu nie stanowi przewinienia dyscyplinarnego (art. 120 u.s.p.).*

W doktrynie kwestia charakteru przyczyn zawieszenia postępowania określonych wart. 22 § 1 k.p.k. (faktycznych czy prawnych) nie jest rozumiana jednoznacznie. Ma to jednak wpływ na spoczywanie (albo nie) biegu terminu przedawnienia. Zawieszenie postępowania nie powoduje spoczywania terminu przedawnienia przy przyjęci założenia, że przepis stanowiący podstawę zawieszenia postępowania obejmuje jedynie przeszkody natury faktycznej. Jeśli jednak przyczyną zawieszenia mogą być także przeszkody natury prawnej, wówczas wstrzymany będzie bieg terminu przedawnienia (Z. Gostyński w powołanych wyżej pracach i przedstawione tam zróżnicowane, wręcz kontrowersyjne poglądy oraz bibliografia). Na użytek przedstawianego zagadnienia prawnego trzeba jedynie zauważyć, że niezakończony proces karny, który miałby stać się przyczyną uzasadniająca zawieszenie postępowania dyscyplinarnego, należałoby zaliczyć do przeszkód natury prawnej.

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny w jednym z orzeczeń wskazał, że celem regulacji zawartej w przepisie art. 119 u.s.p. jest zerwanie z praktyką zawieszania postępowań dyscyplinarnych na czas trwania nierzadko przewlekłych procesów karnych (cytowane wyżej postanowienie z dnia 7 kwietnia 2004 r., SNO 12/04). Praktyka taka znajduje jednak potwierdzenie w powołanych wyżej sprawach, w których doszło do zawieszenia postępowania dyscyplinarnego.

W pełni zasadne jest stanowisko Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego, że przewinienia służbowe zawierające jednocześnie znamiona przestępstwa stanowią najcięższą kategorię przewinień (uchwała SN z 8 maja 2002 r., SNO 8/02). Takie przewinienia dyscyplinarne nie spotykają się jednak w każdym wypadku z podejmowaną bez nieuzasadnionej zwłoki i właściwą reakcją sądów dyscyplinarnych.

Mając na uwadze wskazane rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego, uznać należy postawiony na wstępie wniosek za zasadny.”

1.4.4. Wyrok łączny

przepisy: art. 575 § 1 k.p.k.

hasła: wyrok łączny

Pytanie Sądu Apelacyjnego w Katowicach, **I KZP 9/06**

„Czy pojęcie poprzedniego wyroku łącznego, który utracił moc w sytuacji o jakiej mowa w art. 575 § 1 k.p.k. dotyczy również kary łącznej orzeczonej wyrokiem nie będącym wyrokiem łącznym, obejmującej kary za przestępstwa podlegające łączeniu, jak również kary połączeniu nie podlegające w nowym wyroku łącznym.?”

Pełny tekst uzasadnienia:

http://www.sn.pl/aktual/pytaniapr/ik/I-KZP-09_06.pdf

1.4.5. Doręczenie odpisu wyroku z uzasadnieniem

przepisy: art. 423 § 2 k.p.k.

hasła: doręczenie; wyrok; uzasadnienie

Pytanie Sądu Okręgowego w Zamościu, **I KZP 10/06**

„Czy wskazanie w art. 423 § 2 k.p.k. – strony – jako uprawnionej do otrzymania odpisu wyroku z uzasadnieniem oznacza, iż sąd jest zobowiązany doręczyć odpis wyroku z uzasadnieniem oskarżonej w sytuacji, gdy wniosek o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia złożył wyłącznie jej obrońca?”

Uzasadnienie:

„W dniu 9 listopada 2005 r. w sprawie VII K 1352/04 Sąd Rejonowy w Z. wydał wyrok w sprawie Krystyny M., która występowała w postępowaniu z obrońcą ustanowionym z urzędu. W dniu 16 listopada 2005 r. obrońca oskarżonej złożył wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku. Następnie po doręczeniu obrońcy odpisu wyroku z uzasadnieniem – obrońca w dniu 14 grudnia 2005 r. złożył apelację. W dniu 7 lutego 2006 r. Krystyna M. złożyła osobiście sporządzoną apelację. Zarządzeniem z dnia 8 lutego 2006 r. Przewodniczący VII Wydziału Grodzkiego odmówił przyjęcia apelacji z uwagi na złożenie jej po terminie. Zażalenie na powyższe zarządzenie złożyła Krystyna M. wnosząc o przyjęcie apelacji. (...)

Z ukształtowanego orzecznictwa SN pod rządem k.p.k. z 1969 r. wynikało bowiem, iż wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sporządzony nie osobiście przez skazanego, lecz w jego imieniu przez ustanowionego przez niego obrońcę otwiera termin do wniesienia apelacji zarówno dla obrońcy, jak i oskarżonego osobiście. Termin ten liczy się od daty

doręczenia obrońcy odpisu wyroku z uzasadnieniem (OSNKW 1973 z 4, poz. 52). Podkreślić należy, iż przepis art. 371 § 2 k.p.k. z 1969 r. wskazywał, iż "wyrok z uzasadnieniem doręcza się temu kto złożył wniosek na podstawie art. 370". Obecnie k.p.k. w art. 423 § 2 odmiennie reguluje powyższą kwestię stanowiąc, iż wyrok z uzasadnieniem doręcza się stronie i podmiotowi, o którym mowa w art. 416, które złożyły wniosek na podstawie art. 422. Komentatorzy (T. Grzegorzczak: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Zakamycze 2005, str. 1030 – 1031; J. Bartoszewski i in.: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Dom Wydawniczy ABC 2004, t. II, str. 860 – 861; J. Grajewski i in.: Kodeks postępowania karnego, t. I, Komentarz do art. 1 – 424 k.p.k., Zakamycze 2003, str. 1076 – 1078) powołują wyżej cyt. OSNKW nie dostrzegając odmienną regulacji w tym przedmiocie (doręcza się stronie, jeśli złożyła wniosek, a nie temu, kto złożył wniosek – k.p.k. z 1969 r.).

Zdaniem Sądu Okręgowego powyższe uregulowanie (art. 423 § 2 k.p.k.) wskazuje na to, że:

- a) jeżeli strona złożyła wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku – to odpis tego wyroku należy doręczyć: stronie i obrońcy (art. 140 k.p.k.);
- b) jeżeli wniosek złożył obrońca to odpis wyroku z uzasadnieniem należy doręczyć zarówno obrońcy jak i stronie.

Dodać należy przy tym, iż ustawodawca rozróżnia uprawnienie strony i obrońcy (art. 157 § 1 k.p.k., art. 249 § 5 k.p.k.). Rozszerzającą wykładnię zaprezentował Sąd Apelacyjny we Wrocławiu (II AKz 324/02, OSA 2003/2/17), jakkolwiek argumentacja zaprezentowana w uzasadnieniu jest dyskusyjna.

Należy zatem odpowiedzieć na pytanie, jakie implikacje rodzi zmiana w k.p.k. w zakresie obowiązku doręczania (stronie) wskazana w art. 423 § 2 k.p.k.? Gramatyczna wykładnia w/w przepisów wskazywałaby na to, że:

- a) jeżeli wniosek złoży strona to odpis wyroku z uzasadnieniem należy doręczyć stronie i obrońcy (art. 140 k.p.k.);
- b) jeżeli wniosek złożył obrońca to jemu należy doręczyć przedmiotowy odpis. Za takim pojmowaniem klóci się jednak ta wykładnia, ponieważ przepis wskazuje na stronę (art. 423 § 2 k.p.k.), obrońcy (art. 140 k.p.k.) tylko wtedy, gdy ustawa nakłada obowiązek doręczenia stronie.

Reasumując, zdaniem Sądu Okręgowego, uprawnione jest stanowisko, iż jeżeli wniosek złożył obrońca oskarżonej, to odpis wyroku z uzasadnieniem należy doręczyć zarówno oskarżonej jak i jej obrońcy."

1.4.6. Wyrok łączny

przepisy: art. 572 k.p.k.; art. 85 k.k.

hasła: wyrok łączny

Pytanie Sądu Najwyższego, I KZP 11/06

„Czy odbycie przez skazanego w chwili orzekania w przedmiocie wydania wyroku łącznego kar pozbawienia wolności, co do których zachodzą przesłanki określone w art. 85 k.k. powoduje brak warunków do wydania wyroku łącznego w rozumieniu art. 572 k.p.k.?”

Pełny tekst uzasadnienia:

http://www.sn.pl/orzecznictwo/uzasadnienia/ik/I-KZP-0057_05.pdf

---

1.5. Terminy spraw rozpoznawanych w Izbie Karnej i Izbie Wojskowej Sądu Najwyższego

2. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego

2.1. Wyroki i postanowienia Trybunału Konstytucyjnego

2.2. Wokanda Trybunału Konstytucyjnego

2.2.1. Pytanie prawne dotyczące zgodności z Konstytucją RP art. 101 § 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 roku – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (P.13/06)

Sąd Rejonowy w Sopocie V Wydział Grodzki wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym, czy art. 101 § 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 roku – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia w zakresie, w jakim wyłącza możliwość badania przez Sąd winy ukaranego mandatem w toku postępowania w sprawie z wniosku o uchylenie mandatu karnego jest zgodny z art. 2, art. 32 ust. 1, art. 42 ust. 2, art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji RP.

2.2.2. Pytanie prawne dotyczące zgodności z Konstytucją RP art. 212 Kodeksu karnego (P 10/06)

Sąd Rejonowy Gdańsk – Południe Wydział II Karny wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym, czy przepis art. 212 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny jest zgodny z przepisami art. 14 Konstytucji RP i art. 54 ust. 1 Konstytucji RP.

2.2.3. Rozpoznanie skargi konstytucyjnej dotyczącej zwrotu kosztów wynagrodzenia obrońcy

Dnia 25 kwietnia 2006 r. o godz. 10.00 Trybunał Konstytucyjny rozpozna skargę konstytucyjną Jolanty W. (SK 21/04) w sprawie zgodności art. 632 pkt 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim przewiduje w uzasadnionych wypadkach możliwość przyznania osobie, która w sprawie z oskarżenia publicznego została uniewinniona, zwrot części kosztów wynagrodzenia jednego obrońcy, z art. 2, art. 32 ust. 1, art. 42 ust. 2 oraz z art. 77 ust. 1 Konstytucji RP.

Trybunał Konstytucyjny rozpozna skargę konstytucyjną w składzie:

Bohdan Zdziennicki – przewodniczący

Wiesław Johann – sprawozdawca

Ewa Łętowska

Janusz Niemcewicz

Mirosław Wyrzykowski

3. Legislacja

(opr. S. Żółtek, asystent w Izbie Karnej SN)

3.1. Akty normatywne dotyczące prawa karnego

- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 lutego 2006 r. w sprawie organizacji sądów wojskowych oraz ustalenia regulaminu wewnętrznego urzędowania tych sądów. (Dz. U. Nr 42, poz. 287)
Pełny tekst: <http://bap-psp.lex.pl/serwis/du/2006/0287.htm>
- Wielostronna – umowa międzynarodowa z dnia 24 lutego 1988 r. Protokół o zwalczaniu bezprawnych czynów przemocy w portach lotniczych obsługujących międzynarodowe lotnictwo cywilne uzupełniająca Konwencję o zwalczaniu bezprawnych czynów skierowanych przeciwko bezpieczeństwu lotnictwa cywilnego podpisaną w Montrealu dnia 23 września 1971 r. Montreal.1988.02.24. (Dz. U. Nr 48 poz. 34)
Pełny tekst: <http://bap-psp.lex.pl/serwis/du/2006/0348.htm>

3.2. Prace legislacyjne rządu

- Rada Ministrów przyjęła zmieniony projekt ustawy dotyczący:
  - a) wprowadzenia do Kodeksu karnego chuligańskiego charakteru występk,
  - b) wprowadzenia do Kodeksu postępowania karnego tryby przyspieszonego.

USTAWA

z dnia.....

o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw ¹

Projekt z dnia 23 marca 2006 r.

Art. 1.

W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 49a otrzymuje brzmienie:

„**Art. 49a. § 1.** Organizacje społeczne, fundacje i stowarzyszenia, o których mowa w art. 47, 49 i 57a § 2, muszą obejmować swoją działalnością terytorium całego kraju.

§ 2. Minister Sprawiedliwości prowadzi wykaz, do którego wpisuje instytucje, organizacje społeczne, fundacje i stowarzyszenia, o których mowa w art. 47, 49 i 57a § 2. Wpisu do wykazu dokonuje się na wniosek zainteresowanego podmiotu. Wykaz jest publikowany co najmniej raz w roku, w formie obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Ministra Sprawiedliwości.”;

2) po art. 57 dodaje się art. 57a w brzmieniu:

„**Art. 57a. § 1.** Skazując za występki o charakterze chuligańskim, sąd wymierza karę przewidzianą za przypisaną sprawcy przestępstwo w wysokości nie niższej od dolnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę.

§ 2. W wypadku określonym w § 1, sąd orzeka nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego. Jeżeli pokrzywdzony nie został ustalony, sąd może orzec nawiązkę na rzecz instytucji, stowarzyszenia, fundacji lub organizacji społecznej, wpisanej do wykazu prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości, której podstawowym zadaniem lub celem sta-

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się także ustawy: z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Kodeks karny wykonawczy, z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U.: z 1997 r. Nr 128, poz. 840, z 1999 r. Nr 64, poz. 729 i Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 48, poz. 548, Nr 93, poz. 1027 i Nr 116, poz. 1216, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071, z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 121, poz. 1142, Nr 179, poz. 1750, Nr 199, poz. 1935 i Nr 228, poz. 2255, z 2004 r. Nr 25, poz. 219, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889 i Nr 243, poz. 2426 oraz z 2005 r. Nr 86, poz. 732, Nr 90, poz. 757, Nr 132, poz. 1109, Nr 163, poz. 1363, Nr 178, poz. 1479 i Nr 180, poz. 1493.

tutowym jest spełnianie świadczeń na określony cel społeczny, bezpośrednio związany z ochroną dobra naruszonego lub zagrożonego przestępstwem, za które skazano sprawcę, z przeznaczeniem na ten cel.”;

3) w art. 58 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Przepisu § 3 nie stosuje się do sprawcy występku umyślnego, który był uprzednio skazany na karę pozbawienia wolności na czas nie krótszy niż 6 miesięcy bez warunkowego zawieszenia jej wykonania oraz do sprawcy występku o charakterze chuligańskim.”;

4) art. 59 otrzymuje brzmienie:

„Art. 59. § 1. Jeżeli przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności nie przekraczającą 3 lat albo alternatywnie karami wymienionymi w art. 32 pkt 1 – 3 i społeczna szkodliwość czynu nie jest znaczna, sąd może odstąpić od wymierzenia kary, jeżeli orzeka równocześnie środek karny, a cele kary zostaną przez ten środek spełnione.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się do sprawcy występku o charakterze chuligańskim.”;

5) w art. 69 po § 3 dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Wobec sprawcy występku o charakterze chuligańskim nie stosuje się zawieszenia wykonania kary ograniczenia wolności lub grzywny; sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary pozbawienia wolności w szczególnie uzasadnionych wypadkach.”;

6) w art. 115 po § 20 dodaje się § 21 w brzmieniu:

„§ 21. Występkiem o charakterze chuligańskim jest występki, polegający na umyślnym zamachu na zdrowie, na wolność, na cześć lub nietykalność cielesną, na bezpieczeństwo powszechne, na działalność instytucji państwowych lub samorządu terytorialnego, na porządek publiczny, albo na umyślnym niszczeniu, uszkodzeniu lub czynieniu niezdatnym do użycia mienia, jeżeli sprawca działa publicznie i bez powodu albo z oczywiście błędnego powodu, okazując przez to rażące lekceważenie porządku prawnego.”.

Art. 2.

W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.³⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) po rozdziale 54 dodaje się rozdział 54a w brzmieniu:

„Rozdział 54a. Postępowanie przyspieszone

„Art. 517a. W postępowaniu przyspieszonym stosuje się przepisy o postępowaniu zwyczajnym, jeżeli przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej.

Art. 517b. § 1. W postępowaniu przyspieszonym mogą być rozpoznawane sprawy o przestępstwa podlegające rozpoznaniu w trybie uproszczonym, jeżeli sprawca został ujęty na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa lub bezpośrednio potem oraz w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania doprowadzony przez Policję i przekazany do dyspozycji sądu wraz z wnioskiem o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym, zwanym dalej „wnioskiem o rozpoznanie”.

§ 2. Postępowanie przyspieszone toczy się w trybie publicznoskargowym także o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego, jeżeli miały one charakter chuligański.

§ 3. Dochodzenia można zaniechać lub przeprowadzić je w niezbędnym zakresie. W przypadku prowadzenia dochodzenia czynności procesowych określonych w art. 303, 313 i 321 można nie dokonywać. W razie przesłuchania osoby podejrzanej poucza się ją o uprawnieniach: do składania wyjaśnień, do odmowy składania wyjaśnień lub odmowy odpowiedzi na pytania, do korzystania z pomocy obrońcy, jak również o obowiązkach i konsekwencjach wskazanych w art. 74, 75, 138 i 139. Otrzymanie tego pouczenia osoba przesłuchiwana potwierdza podpisem.

§ 4. Jeżeli zachodzą wystarczające podstawy do sporządzenia wniosku o rozpoznanie, funkcjonariusz Policji przedstawia ten wniosek na piśmie prokuratorowi, który go zatwierdza, a następnie kieruje do sądu; wniosek o rozpoznanie zastępuje akt oskarżenia. W razie odmowy zatwierdzenia prokurator podejmuje decyzję co do dalszego biegu sprawy.

§ 5. Przed podjęciem decyzji, o których mowa w § 4, prokurator przesłuchuje osobę podejrzaną, lub – w razie wcześniejszego jej przesłuchania – podejrzanego.

§ 6. Wniosek o rozpoznanie powinien zawierać dane, o których mowa w art. 332 § 1 pkt 1-5; przepisy art. 333 § 1 – 3 i 334 § 1 stosuje się odpowiednio; art. 334 § 2 nie stosuje się. Policja doręcza pokrzywdzonemu pisemne pouczenie o uprawnieniach wynikających z art. 49a i 387 oraz o prawie do złożenia oświadczenia o działaniu w postępowaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego.

§ 7. Odpis wniosku o rozpoznanie prezes sądu doręcza oskarżonemu oraz jego obrońcy, oznaczając czas na przygotowanie do obrony.

§ 8. Powództwo cywilne jest niedopuszczalne.

§ 9. Zatrzymanego należy natychmiast zwolnić, gdy ustanie przyczyna zatrzymania, a także jeżeli w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania przez uprawniony organ nie zostanie on przekazany do dyspozycji sądu wraz z wnioskiem o rozpoznanie; należy go także zwolnić na polecenie sądu lub prokuratora. Przepisy art. 248 § 2 i 3 stosuje się.

³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U.: z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188, z 2004 r. Nr 51, poz. 514, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889, Nr 240, poz. 2405 i Nr 240, poz. 2641 oraz z 2005 r. Nr 10, poz. 70, Nr 48, poz. 461, Nr 96, poz. 821, Nr 141, poz. 1181, Nr 143, poz. 1203, Nr 163, poz. 1363 i Nr 169, poz. 1416.

§ 10. Sąd przystępuje niezwłocznie do rozpoznania sprawy; przepisów art. 335, 339 § 1 i § 3-5, 351 § 1 oraz art. 353 nie stosuje się.

§ 11. Sąd rejonowy rozpoznaje sprawę jednoosobowo; prezes sądu okręgowego może zarządzić rozpoznanie sprawy jednoosobowo, jeżeli jest to uzasadnione jej okolicznościami. Jeżeli sąd rozpoznaje sprawę jednoosobowo, sędzia ma prawa i obowiązki przewodniczącego.

§ 12. Każda osoba wezwana w charakterze świadka, biegłego, tłumacza lub specjalisty przez Policję jest obowiązana stawić się w sądzie we wskazanym terminie.

Art. 517c. § 1. Postępowanie przyspieszone prowadzi się również w razie jednorazowej przerwy w rozprawie trwającej nie dłużej niż 14 dni; zarządzając przerwę, sąd rozstrzyga w przedmiocie zastosowania środka zapobiegawczego. W sprawie o występki o charakterze chuligańskim sąd stosuje środek zapobiegawczy, przy czym chuligański charakter czynu stanowi samodzielną podstawę zastosowania tego środka; art. 259 § 3 nie stosuje się.

§ 2. Jeżeli sąd przed rozprawą główną lub w jej toku stwierdzi, że sprawa nie podlega rozpoznaniu w trybie przyspieszonym albo nie można jej rozpoznać w terminie 14 dni, rozpoznaje sprawę w dalszym ciągu w trybie uproszczonym w tym samym składzie. W razie niemożności rozpoznania sprawy także w trybie uproszczonym, sąd rozstrzyga w przedmiocie środka zapobiegawczego i przekazuje sprawę prokuratorowi w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych, zawiadamiając o tym pokrzywdzonego.

§ 3. Jeżeli na podstawie okoliczności ujawnionych po rozpoczęciu przewodu sądowego sąd stwierdzi, że zachodzi potrzeba uzupełnienia postępowania dowodowego, zaś dokonanie niezbędnych czynności powodowałoby w postępowaniu sądowym znaczne trudności, przekazuje sprawę prokuratorowi w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych, zawiadamiając o tym pokrzywdzonego; przed przekazaniem sprawy sąd rozstrzyga w przedmiocie środka zapobiegawczego.

§ 4. W razie skazania oskarżonego na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, sąd, po wysłuchaniu stron, rozstrzyga w przedmiocie środka zapobiegawczego. Chuligański charakter czynu stanowi samodzielną podstawę zastosowania tego środka; przepisu art. 259 § 3 nie stosuje się.

Art. 517d. Jeżeli na podstawie okoliczności ujawnionych po rozpoczęciu przewodu sądowego sąd przewiduje możliwość wymierzenia kary powyżej 2 lat pozbawienia wolności, rozstrzyga w przedmiocie środka zapobiegawczego i przekazuje sprawę prokuratorowi, w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych; sędzia, który brał udział w wydaniu postanowienia jest z mocy prawa wyłączony od dalszego udziału w sprawie.

Art. 517e. W postępowaniu przyspieszonym przepisów art. 98 § 2 i art. 411 § 1 nie stosuje się.

Art. 517f. § 1. Termin do złożenia wniosku, o którym mowa w art. 422 § 1, wynosi 3 dni; wniosek ten może być złożony ustnie do protokołu rozprawy.

§ 2. Termin, o którym mowa w art. 445 § 1, wynosi 7 dni.

Art. 517g. § 1. Sąd sporządza uzasadnienie wyroku w terminie 3 dni od daty złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia.

§ 2. Akta przekazuje się niezwłocznie sądowi odwoławczemu, który rozpoznaje sprawę najpóźniej w ciągu miesiąca od otrzymania akt sprawy wraz z apelacją. Przepisu art. 448 nie stosuje się.

§ 3. W wypadku wniesienia apelacji przez prokuratora, obrońcę lub pełnomocnika, sąd odwoławczy dołącza do zawiadomienia o terminie rozprawy apelacyjnej odpis apelacji strony przeciwnej.

Art. 517h. § 1. Jeżeli po rozpoznaniu środka odwoławczego sąd stwierdza, że zachodzi potrzeba uzupełnienia postępowania dowodowego co do istoty sprawy, może przekazać sprawę prokuratorowi, w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych.

§ 2. W wypadku uchylecia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania dalsze postępowanie toczy się w trybie uproszczonym. W razie niemożności rozpoznania sprawy w postępowaniu uproszczonym, uchylając wyrok sąd przekazuje sprawę prokuratorowi w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych.

Art. 517i. § 1. W postępowaniu przyspieszonym przed sądem oskarżony musi mieć obrońcę. Przepis art. 79 § 3 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Jeżeli oskarżony nie ma obrońcy z wyboru, prezes sądu właściwego do rozpoznania sprawy wyznacza mu obrońcę z urzędu; art. 81 § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Jeżeli w sprawie, w której oskarżony korzysta z obrońcy z wyboru, obrońca lub oskarżony wypowiada stosunek obrońcy, prezes sądu lub sąd wyznacza obrońcę z urzędu, o ile oskarżony nie ustanowił niezwłocznie obrońcy z wyboru.

§ 4. Dla realizacji prawa oskarżonego do korzystania z pomocy obrońcy w postępowaniu przyspieszonym ustanawia się obowiązek pełnienia przez adwokatów dyżurów w czasie i miejscu ustalonym w odrębnych przepisach. Obrońcę z urzędu prezes sądu lub sąd wyznacza spośród adwokatów pełniących dyżur, a w razie braku takiej możliwości z przyczyn obiektywnych może go wyznaczyć spośród innych adwokatów.

Art. 517j. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób zapewnienia oskarżonemu możliwości korzystania z pomocy obrońcy, w tym organizacji dyżurów, o których mowa w art. 517i § 4, mając na uwadze konieczność udziału obrońcy w postępowaniu przyspieszonym.”;

2) art. 646 otrzymuje brzmienie:

„**Art. 646.** W sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych nie stosuje się przepisów o postępowaniu uproszczonym, prywatno - skargowym, nakazowym i przyspieszonym. Poza tym stosuje się przepisy działów poprzednich, chyba że przepisy działu niniejszego stanowią inaczej.”.

Art. 3.

W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, z późn. zm.⁴⁾) w art. 196a § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Instytucje, fundacje, stowarzyszenia lub organizacje społeczne, które w wyniku wykonania prawomocnie orzeczonego środka karnego w postaci nawiązki określonej w art. 47 i 57a § 2 Kodeksu karnego lub świadczenia pieniężnego określonego w art. 49 Kodeksu karnego otrzymały środki finansowe, są obowiązane do sporządzania i przekazywania Ministrowi Sprawiedliwości rocznych sprawozdań dotyczących wykorzystania tych środków w terminie do dnia 20 lutego roku następującego po roku, w którym je otrzymały, oraz do wyodrębnienia tych środków w ewidencji księgowej.”

Art. 4.

W ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. Nr 106, poz. 1148, z późn. zm.⁵⁾) w art. 90 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Postępowanie przyspieszone stosuje się także wobec sprawców wykroczeń o charakterze chuligańskim.”

Art. 5.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Uzasadnienie projektu, projekty rozporządzeń wykonawczych oraz projekty zmian w regulaminie wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych oraz wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury zostały umieszczone na stronie:

<http://www.ms.gov.pl/projekty/projekty.shtml>

3.3. Prace legislacyjne Sejmu i Senatu RP

- **Do Sejmu wpłynął rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (druk sejmowy nr 420)**

Tekst projektu wraz z uzasadnieniem:

Ustawa

z dnia .....

o zmianie ustawy – o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawy – o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary

Art. 1. W ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 58 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
  - „2. Jeżeli sprawca czynu, o którym mowa w ust. 1, udziela środka odurzającego lub substancji psychotropowej małoletniemu lub nakłania go do użycia takiego środka lub substancji albo udziela ich w znacznych ilościach innej osobie, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.”;
- 2) art. 61 otrzymuje brzmienie:

„Art. 61. Kto, wbrew przepisom ustawy, rozporządzenia 273/2004 lub rozporządzenia 111/2005, w celu niedozwolonego wytworzenia środka odurzającego lub substancji psychotropowej, wytwarza, przetwarza, przerabia, dokonuje przywozu, wywozu, wewnątrzwspólnotowego nabycia, wewnątrzwspólnotowej dostawy, przewozi przez terytorium Rzeczypospoli-

⁴⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U.: z 1997 r. Nr 160, poz. 1083, z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 60, poz. 701 i Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 111, poz. 1194, z 2002 r. Nr 74, poz. 676 i Nr 200, poz. 1679, z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 142, poz. 1380 i Nr 179, poz. 1750, z 2004 r. Nr 93, poz. 889, Nr 10, poz. 2135, Nr 240, poz. 2405, Nr 243, poz. 2426 i Nr 273, poz. 2703 oraz z 2005 r. Nr 163, poz. 1363 i Nr 178, poz. 1479.

⁵⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U.: z 2003 r. Nr 109, poz. 1031 i Nr 213, poz. 2081, z 2004 r. Nr 128, poz. 1351 oraz z 2005 r. Nr 132, poz. 1103 i Nr 143, poz. 1203.

- tej Polskiej lub terytorium innego państwa, nabywa, posiada, przechowuje lub wprowadza do obrotu prekursorzy,
podlega grzywnie i karze pozbawienia wolności do lat 5.”;
- 3) w art. 62 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. Jeżeli przedmiotem czynu, o którym mowa w ust.1, jest znaczna ilość środków odurzających lub substancji psychotropowych, sprawca
podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.”;
- 4) w art. 63:
a) ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:
„1. Kto, wbrew przepisom ustawy, uprawia mak, z wyjątkiem maku niskomorfinoowego, konopie, z wyjątkiem konopi włóknistych, lub krzew koki,
podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.
2. Tej samej karze podlega, kto, wbrew przepisom ustawy, zbiera mleczek makowy, opium, słomę makową, liście koki, żywicę lub ziele konopi innych niż włókniste.”,
b) dodaje się ust. 3 w brzmieniu:
„3. Jeżeli przedmiotem czynu, o którym mowa w ust. 1, jest uprawa mogąca dostarczyć znacznej ilości słomy makowej, liści koki, żywicy lub ziela konopi innych niż włókniste, sprawca
podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz. U. Nr 197, poz. 1661, z późn. zm.¹⁾) w art. 16 w ust. 1 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się pkt 13 w brzmieniu:

- „13) nielegalnego obrotu środkami odurzającymi, substancjami psychotropowymi i prekursorami, określone w art. 53, art. 55 ust. 1 i 3, art. 56 ust. 1 i 3, art. 57, art. 58, art. 59 ust. 1 i 2, art. 61, art. 62 ust. 1 i 2, art. 63, art. 64 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485).”.

Art. 3. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Projekt ustawy zawiera przepisy mające na celu implementację do prawa polskiego postanowień Decyzji ramowej Rady Unii Europejskiej Nr 2004/757/W/SISW z dnia 25 października 2004 r. ustanawiającej minimalne przepisy określające znamiona przestępstw i kar w dziedzinie nielegalnego obrotu narkotykami (Dz.Urz. UE L 335/8).

Decyzja ramowa nakłada na Państwa Członkowskie Unii Europejskiej szereg obowiązków służących ujednoczeniu przepisów prawa karnego materialnego i procesowego odnoszących się do zwalczania nielegalnego obrotu narkotykami. Decyzja ramowa określa m.in. rodzaje czynności sprawczych, jakie winny być spenalizowane (art. 2), zakres penalizacji form zjawiskowych i stadialnych przestępstw związanych z nielegalnym obrotem narkotykami (art. 3), wskazuje minimalne wysokości kar za takie przestępstwa (art. 4), wprowadza wymóg odpowiedzialności osób prawnych za tego typu przestępstwa (art. 6 i 7), określa również zasady odnoszące się do jurysdykcji (art. 8).

Polskie prawo karne materialne i procesowe spełnia już obecnie większość wymogów zakreślonych przez Decyzję ramową. Dla pełnej implementacji jej postanowień konieczne jest jedynie wprowadzenie niewielkich zmian do ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz. U. Nr 197, poz. 1661, z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, zwanej dalej „ustawą” (Dz. U. Nr 179, poz. 1485). Są to następujące zmiany:

1. w art. 16 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary należy rozszerzyć zakres odpowiedzialności podmiotów zbiorowych na przestępstwa nielegalnego obrotu środkami odurzającymi, substancjami psychotropowymi i prekursorami, określone w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (zgodnie z art. 6 Decyzji ramowej),
2. w art. 58 i 62 ustawy należy podnieść sankcję karną w typie kwalifikowanym przestępstwa do lat 8 (zgodnie z art. 4 ust. 3 Decyzji ramowej),
3. w art. 61 należy wskazać dodatkowo na działanie przestępcze, polegające na „wprowadzaniu do obrotu” prekursorów (zgodnie z art. 4 ust. 4 Decyzji ramowej),
4. w art. 63 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii należy rozszerzyć zakres penalizacji na uprawę krzewu koki (zgodnie z art. 2 ust. 1 lit. b Decyzji ramowej), przy jednoczesnym podniesieniu sankcji karnej w typie podstawowym przestępstwa do lat 3 oraz wprowadzić typ kwalifikowany przestępstwa (zgodnie z art. 2 ust. 1 lit. b oraz art. 4 ust. 3 Decyzji ramowej).

Decyzja ramowa (art. 4 ust. 3) obliguje Państwa Członkowskie, aby w stosunku do określonych w niej typów przestępstw, w sytuacji gdy zostały one popełnione w zorganizowanej grupie albo związku mającym na celu popełnianie przestępstw, możliwe było wymierzenie kary nie niższej niż 10 lat pozbawienia wolności. Biorąc pod uwagę uwarunkowania, w zakresie możliwości przekroczenia górnej granicy kary za określone przestępstwo, wynikające z art. 65 K.k., należało podnieść górną granicę kary w typach kwalifikowanych przestępstw określonych w art. 58 i 62 ustawy oraz wprowadzić typ kwalifikowany przestępstwa do art. 63 tej ustawy, dla którego byłoby przewidziane również takie zagrożenie karne, które spełniałoby wymogi art. 4 ust. 3 Decyzji ramowej.

Podwyższenie zagrożenia karnego w typie podstawowym przestępstwa określonego w art. 63 ust. 1 ma natomiast na celu zachowanie wewnętrznej spójności tego artykułu, po wprowadzeniu typu kwalifikowanego (art. 63 ust. 3).

Decyzja ramowa zawiera również zobowiązanie do spenalizowania działania polegającego na „wprowadzeniu do obrotu” prekursorów, stąd należało włączyć takie działanie do odnoszącego się do prekursorów art. 61 ustawy.

Biorąc pod uwagę kryterium racjonalności, przyjęto, zgodnie z systematyką ustawy, że działanie w warunkach zorganizowanej grupy lub związku mającego na celu popełnianie przestępstw, będzie w praktyce łączyło się z działaniem określonym w kwalifikowanych typach przestępstw wskazanych w ustawie. Mając na względzie powyższe kryteria, nie wprowadzono również do określonych w ustawie przestępstw typu kwalifikowanego ze względu na rodzaj narkotyków lub rozmiar powodowanego przez nie uszczerbku na zdrowiu. Wskazane w Decyzji ramowej wymogi w zakresie wymiaru kary, w takich przypadkach, spełniają już, w stosunku do wszystkich poważniejszych przestępstw, przyjęte w ustawie regulacje, które przewidują pożądany wymiar kary w odniesieniu do przestępstw dotyczących każdego rodzaju środków odurzających lub substancji psychotropowych, bez konieczności, nieznanego polskiej ustawie, różnicowania na narkotyki „miękkie” i „twarde”.

Ze względu na treść art. 2 ust. 1 lit. b należało rozszerzyć zakres penalizacji art. 63 ustawy. Załącznik Nr 1 do ustawy wymienia liście koki jako środek odurzający. Oznacza to, że czyny polegające na wytwarzaniu, przetwarzaniu, przerabianiu (art. 53), przywozie z zagranicy, wywozie lub przewozie w tranzycie (art. 55), wprowadzaniu do obrotu (art. 56), udzielaniu innej osobie (art. 58 i 59), nielegalnym posiadaniu (art. 62) liści koki, jako środka odurzającego, są już w ustawie spenalizowane. Tak więc poza zakresem penalizacji pozostawał jedynie czyn polegający właśnie na uprawie krzewów koki.

Jakkolwiek zagrożenie działaniem przestępczym polegającym na uprawie krzewów koki jest bardzo niewielkie, bowiem w polskich warunkach klimatycznych uprawa krzewów koki nie jest możliwa, a w warunkach „sztucznych” wiązałaby się ze znacznymi kosztami, to penalizacja takiego działania znajduje swoje uzasadnienie w wymogach jurysdykcyjnych Decyzji ramowej. Zgodnie bowiem z art. 8 ust. 3 Państwa Członkowskie, które nie wydają własnych obywateli, zobowiązane są zapewnić swoją jurysdykcję w odniesieniu do przestępstw popełnionych przez ich obywateli poza terytorium państwa oraz przestępstw popełnionych na korzyść osoby prawnej mającej siedzibę na terytorium tego państwa.

Termin implementacji postanowień omawianej Decyzji ramowej do prawa polskiego upływa dnia 12 maja 2006 r.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

Projekt będzie oddziaływał na osoby fizyczne, osoby prawne, sądy, prokuraturę, policję i służbę więzienną.

Projektowana ustawa nie ma wpływu na budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego.

Nie wywoła również skutków na rynku pracy, nie wpłynie na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw, oraz pozostanie bez wpływu na strukturę i rozwój regionalny.

Projektowana regulacja jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

Projekt był konsultowany z: Sądem Najwyższym, Krajową Radą Sądownictwa, Naczelną Radą Adwokacką oraz Krajową Radą Radców Prawnych.

W toku konsultacji swoją opinię przedstawił jedynie Sąd Najwyższy, który zwrócił m.in. uwagę na kwestię, występującego w Decyzji ramowej a nieznanego polskiej ustawie, podziału na narkotyki twarde i miękkie. Odniósł się również do kwestii tłumaczenia Decyzji ramowej.

3/02si

1) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 93, poz. 889, Nr 191, poz. 1956 i Nr 243, poz. 2442 oraz z 2005 r. Nr 178, poz. 1479, Nr 180, poz. 1492 i Nr 183, poz. 1538.

- **Do Sejmu wpłynął Obywatelski projekt ustawy – Kodeks karny**

Pełen tekst wraz z uzasadnieniem: <http://orka.sejm.gov.pl/proc5.nsf/opisy/430.htm>

3.3.1.1. Posiedzenia plenarne

3.3.1.2. Prace komisji sejmowych

3.3.2. Senat

3.3.2.1. Posiedzenia plenarne

3.3.2.2. Prace komisji senackich

- **16 luty 2006 Komisji Praw Człowieka i Praworządności**

Na posiedzeniu komisji, w drugim punkcie porządku dziennego rozpatrywano ustawę o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego.

Rozpatrywana nowelizacja była projektem rządowym. Powstała wskutek wydania przez Trybunał Konstytucyjny 14 marca 2005 r. wyroku (sygn. akt K 35/04) stwierdzającego, że art. 465 § 2 ustawy z 6

czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego w części zawierającej zwrot "a w wypadkach przewidzianych przez ustawę – sąd", w zakresie, w jakim pomija sądową kontrolę postanowienia prokuratora o wynagrodzeniu biegłego, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 1 Konstytucji RP. Trybunał uznał bowiem, że roszczenie biegłego wchodzi w zakres praw i wolności konstytucyjnych i odnosi się do niego bezwzględny zakaz zamykania drogi sądowej, wyrażony w art. 77 ust. 2 ustawy zasadniczej.

Jak stwierdził przedstawiciel resortu sprawiedliwości wiceminister K. Józefowicz, nowelizacja wprowadza sądową kontrolę postanowienia, wydanego przez prokuratora w przedmiocie kosztów w postępowaniu przygotowawczym. Ponadto zapoznano się z pozytywną opinią senackiego biura legislacyjnego.

W dyskusji rozpatrywana ustawa nie wzbudziła wątpliwości i senator Z. Romaszewski zgłosił wniosek o przyjęcie ustawy bez poprawek. Wniosek został przyjęty jednogłośnie. Ustalono, że podczas posiedzenia plenarnego sprawozdanie komisji przedstawi senator Kosma Złotowski.

3.4. Opinie i stanowiska Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego

4. Analizy

5. Informacja międzynarodowa

5.1. Rada Europy

5.2. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

5.2.1. Dopuszczalność skargi

przepisy: art. 1, 2, 3, 5, 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, oraz art. 1 6 i 13 Protokołu Dodatkowego

hasła: dopuszczalność skargi, Europejska Konwencja Praw Człowieka, Europejski Trybunał Praw Człowieka

Orzeczenie z dnia 14 marca 2006 r. w sprawie Saddama Husseina przeciwko 21 państwom: Albanii, Bułgarii, Chorwacji, Republice Czeskiej, Danii, Estonii, Węgrom, Islandii, Irlandii, Włochom, Łotwie, Litwie, Holandii, Polsce, Portugalii, Rumunii, Słowacji, Słowenii, Turcji, Ukrainie i Zjednoczonemu Królestwu (skarga nr 23276/04)

Skarga została uznana za niedopuszczalną

Skarżący

Skarżący, Saddam Hussein, były prezydent Iraku, w czasie składania skargi był osadzony w areszcie tymczasowym w Iraku.

Streszczenie stanu faktycznego sprawy:

Dnia 20 marca 2003 r. rozpoczęła się inwazja na Irak przeprowadzona przez siły koalicji, popierane m.in. przez w/w 21 państw, członków Rady Europy, pod przywództwem Stanów Zjednoczonych. Na początku kwietnia siły koalicji zdobyły Bagdad, wprowadziły własną administrację oraz powołały z dniem 13 lipca Radę Zarządzającą, cywilny organ administracyjny, tymczasowo rządzący w Iraku. Tymczasem dnia 13 grudnia 2003 r. w Tikricie został zatrzymany Saddam Hussein. Z kolei dnia 1 marca 2004 r. Rada Zarządzająca przyjęła tymczasową konstytucję Iraku, a 28 czerwca tego roku władzę przejął tymczasowy rząd, kierowany przez Ijada Alawiego, co formalnie zakończyło amerykańską okupację w tym kraju.

Na mocy przyjętej przez Radę Bezpieczeństwa ONZ Rezolucji 1546 (2004) dnia 30 czerwca 2004 r. niezależny rząd Iraku miał przejąć pełną odpowiedzialność za rządzenie w Iraku, tym samym miała dobiec końca okupacja i rządy koalicji. Irak miał pozostać suwerennym państwem, jednak pod warunkiem zapewnienia obecności wielonarodowej koalicji do czasu utworzenia niezależnych sił zbrojnych i sił bezpieczeństwa. Dnia 30 czerwca 2004 r. skarżący Saddam Hussein został przez żołnierzy amerykańskich postawiony przed irackim sądem.

Skarga

Skarżący podniósł, że jego zatrzymanie, aresztowanie i przekazanie w ręce organów irackich w celu przeprowadzenia postępowania karnego nastąpiły z naruszeniem przepisów Europejskiej Konwencji Praw Człowieka: art. 2 (prawo do życia), art. 3 (zakazu tortur i niehumanitarnego traktowania), art. 5 (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego), art. 6 (prawo do rzetelnego procesu sądowego), oraz art. 1 Protokołu Dodatkowego Nr 6 (zniesienie kary śmierci w czasach pokoju) oraz Protokołu 13 (zniesienie kary śmierci we wszystkich okolicznościach).

Skarżący podniósł, że zostanie skazany na karę śmierci po tym, jak zostanie uznany winnym i skazany w “procesie pokazowym” (“*a show trial*”) w czasie którego został pozbawiony nawet podstawowych narzędzi obrony. Stwierdził, że podlega jurysdykcji wszystkich 21 państw, które *de facto* utrzymują władzę w Iraku, nawet po przekazaniu jej w ręce rządu narodowego w czerwcu 2004 r.

Stwierdził, że podlega on jurysdykcji w/w państw ponieważ:

- (a) siły koalicji były i nadal są częścią sił okupacyjnych, i jako takie są one odpowiedzialne za przestrzeganie praw człowieka w Iraku;
- (b) został aresztowany i jest przetrzymywany pozostając pod kontrolą wszystkich sił koalicji;
- (c) żołnierze odpowiedzialni za niehumanitarne traktowanie znajdują się pod kontrolą sił koalicji; decyzja w sprawie *Banković i Inni v. Belgia i 16 Innych Odpowiedzialnych Państw*, skarga nr 52207/99 jest nieadekwatna i powinna zostać rozważona powtórnie.

Postępowanie przed Trybunałem

Trybunał stwierdził, że skarżący nie wykazał w wystarczający sposób, iż podlega jurysdykcji w/w 21 państw członków Rady Europy. Jest ona wyłączona, ponieważ terytorium Iraku, na którym nastąpiły naruszenia jego praw, znajduje się pod ich kontrolą. Nawet gdyby wykazał, że podlegał ich jurysdykcji z tego powodu, że został przez nie zatrzymany, nie udowodnił on, że którekolwiek z tych państw brało udział lub pełniło jakąkolwiek rolę w jego zatrzymaniu i późniejszym osadzeniu w areszcie.

Poza tym skarżący nie przedstawił podstaw prawnych, ani szczegółów stanu faktycznego, dotyczących odpowiedzialności poszczególnych państw i ich oddziałów wojskowych za określone działania. Nie odniósł się do rozmieszczenia sił koalicji i ich odpowiedzialności za konkretne działania w określonych regionach. Nie poruszył też kwestii struktury dowodzenia między siłami Stanów Zjednoczonych i innych państw. W końcu, nie powołał żadnych podstaw, ani w orzecznictwie Trybunału, ani w prawie międzynarodowym, w celu wykazania, że jurysdykcja tych państw rozciąga się na niego z tego tylko powodu, że tworzyły one część koalicji ze Stanami Zjednoczonymi w czasie, gdy zaskarżone czynności były dokonywane przez przedstawicieli Stanów, lub gdy kontrola nad danym terytorium była wykonywana przez siły Stanów Zjednoczonych (por. orzeczenia w sprawach: *Loizidou v. Turcja*, z dnia 18 grudnia 1996, *Cyprus v. Turcja*, skarga nr 25781/94), tym bardziej w sytuacji, w której kompleksowe dowodzenie siłami koalicji właśnie do USA należało (por. orzeczenia w sprawach: *Issa i Inii v. Turcja*, nr 31821/96, z dnia 16 listopada 2004 r. i sprawie *Öcalan v. Turcja* decyzja nr 46221/99).

W związku z powyższym Trybunał nie uznał, że istnieje jakikolwiek związek między jurysdykcją państw i skarżącym, i stwierdził, że nie można wnioskować, iż podlegał on ich jurysdykcji w rozumieniu art. 1 Konwencji.

(opr. H.Kuczyńska, asystent w Izbie karnej SN)

5.3. Europejski Trybunał Sprawiedliwości

5.3.1. Zasada *ne bis in idem* w postępowaniu karnym w Unii Europejskiej - wyrok ETS z dnia 9 marca 2006 r. w sprawie C-436/04, *L.H. Van Esbroeck*

W wyroku tym Europejski Trybunał Sprawiedliwości po raz trzeci wypowiedział się na temat zakresu zastosowania zakazu *ne bis in idem* wyrażonego w art. 54 Konwencji Wykonawczej do Układu z Schengen (dalej powoływana jako KWUS). Stan faktyczny sprawy, na tle której belgijski sąd kasacyjny *Hof van Cassatie* wystąpił z pytaniem prejudycjalnym do ETS, był następujący:

Belg L.H. Van Esbroeck został skazany w Norwegii wyrokiem z dnia 2 października 2000 r. na karę 5 lat pozbawienia wolności za nielegalny przywóz do Norwegii środków odurzających, którego to czynu do-

puścił się w dniu 1 czerwca 1999 r. W dniu 8 lutego 2002 r. Van Esbroeck został warunkowo zwolniony z odbycia reszty kary i przekazany do Belgii. W dniu 27 listopada 2002 r. został oskarżony przed sądem belgijskim, a następnie skazany w dniu 19 marca 2003 r. na karę 1 roku pozbawienia wolności za nielegalne wywiezienie z Belgii środków odurzających w dniu 31 maja 1999 r. W dniu 9 stycznia 2004 r. sąd odwoławczy utrzymał ten wyrok w mocy. Oba sądy belgijskie powołały się w swoich orzeczeniach na art. 36 ust. 2 (a) Jednolitej konwencji o środkach odurzających z 1961 r., uchwalonej w ramach ONZ, zgodnie z którym każde z przestępstw wyszczególnionych w ustępie pierwszym art. 36 Konwencji powinno być uważane za odrębne przestępstwo, jeżeli zostało popełnione w różnych krajach. W kasacji od wyroku sądu odwoławczego Van Esbroeck zarzucił naruszenie zasady *ne bis in idem* wyrażonej w art. 54 KWUS. W związku z tym belgijski sąd kasacyjny postanowił zawiesić postępowanie i skierował do ETS następujące pytanie prejudycjalne:

"1. Czy wykładni art. 54 Konwencji Wykonawczej do Układu z Schengen z dnia 19 czerwca 1999 r. należy dokonywać w ten sposób, że może on zostać zastosowany przez sąd belgijski w odniesieniu do osoby pociągniętej do odpowiedzialności przed sądem karnym za ten sam czyn, za który została osądzona i skazana wyrokiem norweskiego sądu karnego z dnia 2 października 2000 r., a kara lub przyjęty środek prawny zostały już wykonane, podczas gdy zgodnie z art. 2 ust. 1 Umowy z dnia 18 maja 1999 r. zawartej przez Radę Unii Europejskiej i Republikę Islandii oraz Królestwo Norwegii dotyczącej włączenia Islandii i Norwegii we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen, w szczególności art. 54 Konwencji Wykonawczej do Układu z Schengen podlega wykonaniu i stosowaniu w Norwegii dopiero począwszy od dnia 25 marca 2001 r.?"

W razie pozytywnej odpowiedzi na pierwsze pytanie,

"2. Czy wykładni art. 54 Konwencji Wykonawczej do Układu z Schengen z dnia 19 czerwca 1999 r. w związku z art. 71 tej Konwencji należy dokonywać w ten sposób, że czyn karalny posiadania w celu wywozu i przywozu tych samych środków odurzających i substancji psychotropowych jakiegokolwiek rodzaju, włączając konopie, i który następnie z tytułu wywozu lub przywozu jest ścigany w różnych Państwach, które podpisały Konwencję Wykonawczą do Układu z Schengen lub wykonują i stosują dorobek Schengen, jest uważany za "ten sam czyn" w rozumieniu wspomnianego art. 54?"⁶

ETS ustosunkowując się do zadanych pytań stwierdził, że pierwsze z nich ma na celu ustalenie temporalnego zakresu obowiązywania zasady *ne bis in idem* w sytuacji, gdy do pierwszego skazania doszło w państwie, w którym jeszcze nie obowiązywał art. 54 KWUS. Trybunał udzielił następującej odpowiedzi na pierwsze pytanie:

„(...) zasada ne bis in idem, o której mowa w art. 54 KWUS, powinna znaleźć zastosowanie w przypadku postępowania karnego wszczętego w państwie umawiającym się za czyn, który doprowadził już do skazania zainteresowanego w innym umawiającym się państwie, podczas gdy KWUS jeszcze nie obowiązywała w tym ostatnim państwie w momencie ogłaszania wyroku skazującego, o ile obowiązywała ona w tych państwach umawiających się w momencie oceny zastosowania zasady ne bis in idem przez instancję rozpatrującą sprawę w drugim procesie.”

Udzielając odpowiedzi na drugie pytanie sądu belgijskiego, ETS wypowiedział się w przedmiocie rozumienia pojęcia tożsamości czynu na gruncie art. 54 KWUS. Powołując się na swoje wcześniejsze orzecznictwo (wyrok z dnia 11 lutego 2003 r. w połączonych sprawach C-187/01 i C-385/01 *Gözütok i Brügger*, oraz wyrok z dnia 10 marca 2005 r. w sprawie C-69/03, *Miraglia*) zauważył, że przy ocenie zaistnienia tożsamości czynu należy brać pod uwagę tożsamość zdarzenia, rozumianego jako całość, na którą składają się nierozdzielnie ze sobą związane w czasie i przestrzeni konkretne okoliczności. Przedmiot działania także musi być tożsamy. Trybunał podkreślił, że rozbieżność kwalifikacji prawnej tego samego czynu w dwóch różnych państwach nie może stanowić przeszkody w zastosowaniu art. 54 KWUS.

Ostatecznie Trybunał udzielił następującej odpowiedzi na drugie pytanie sądu belgijskiego:

⁶ Polski tekst pytania powołany za: Dz. U. C 300 z dnia 04.12.2004, str. 35.

„(...) wykładni art. 54 KWUS należy dokonywać w ten sposób, że:

- *decydujące kryterium dla celów zastosowania tego przepisu KWUS stanowi kryterium tożsamości zdarzenia, rozumianego jako istnienie całości, na którą składają się nierozdzielnie ze sobą związane zachowania, niezależnie od kwalifikacji prawnej tych zachowań lub chronionego interesu prawnego;*
- *czyn karalny polegający na wywozie i przywozie tych samych środków odurzających ścigany w różnych państwach umawiających się KWUS jest zasadniczo uznawany za „ten sam czyn” w rozumieniu tego art. 54, przy czym ostateczna ocena w tym zakresie należy do właściwych instancji krajowych.”*

Teksty odpowiedzi na pytanie prejudycjalne powołuję za polską wersją wyroku udostępnioną na stronach internetowych Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości pod adresem: <http://curia.eu.int/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=pl&Submit=Szukaj&alldocs=alldocs&docj=docj&docop=docop&docor=docor&docjo=docjo&numaff=C-436%2F04&datefs=&datefe=&nomusuel=&domaine=&mots=&resmax=100>

(Opr. M. Wąsek-Wiaderek, Biuro Studiów i Analiz SN)

5.4. Unia Europejska

Wymiar sprawiedliwości:

Dnia 23 lutego 2006 r. Komisja przedstawiła Komunikat na temat środków karnych dotyczących zakazów i pozbawiających lub ograniczających określone prawa.

Środki karne polegające na pozbawieniu lub ograniczeniu praw, w ramach którego osobie fizycznej lub prawnej przez określony lub nieokreślony czas zabrania się wykonywania określonych praw, zajmowania stanowiska (np. związanych z opieką nad dziećmi, lub noszeniem broni palnej), przebywania w określonych miejscach (jak np. stadion, zbliżanie się do miejsc zamieszkania określonych osób) lub dokonywania określonych czynności, powinny być uznawane na terytorium całej Unii Europejskiej. W sytuacji faktycznego braku granic i swobody przemieszczania się – aby orzeczona kara mogła stanowić rzeczywistą dolegliwość dla przestępcy – informacja o pozbawieniu go określonych praw powinna być dostępna we wszystkich państwach członkowskich.

We wszystkich państwach członkowskich istnieją zasadnicze różnice w zakresie wymierzanych kar polegających na pozbawianiu określonych praw i zasad ich orzekania. W niektórych są automatycznym skutkiem skazania, w innych są fakultatywnie, orzekane przez organy sądowe lub administracyjne. Skazania dotyczące pozbawienia praw nie zawsze figurują w rejestrach karnych i wymiana informacji o takich środkach karnych na forum międzynarodowym jest często utrudniona z racji braku ich harmonizacji. W chwili obecnej osoba pozbawiona np. prawa jazdy lub prawa do wykonywania zawodu w jednym państwie może wykonywać ten zawód, lub ubiegać się o prawo jazdy w innym państwie. Komisja wskazała, że można wyeliminować wynikające z tej sytuacji zagrożenia dzięki wymianie informacji na temat skazań dotyczących pozbawienia praw między państwami członkowskimi, oraz dzięki zastosowaniu do pozbawienia praw zasady wzajemnego uznawania decyzji w sprawach karnych. Jeśli chodzi o metodę uregulowania wzajemnego uznawania orzeczeń pozbawiających praw, to Komisja preferuje “cząstkowe” zajmowanie się poszczególnymi rodzajami takich środków, które w niektórych państwach członkowskich mają zbliżoną konstrukcję (jak np. zakaz zajmowania określonych stanowisk związanych z pracą z dziećmi, lub pozbawianie praw jazdy).

W tej dziedzinie wydano wiele instrumentów prawnych (takich jak np.: *Initiative of the Kingdom of Denmark with a view to adopting a Council Decision on increasing cooperation between European Union Member States with regard to disqualifications*, Dz. U. UE C 223 z 19 września 2002 r.) i niniej-

szy komunikat stanowi kolejny krok na drodze do uregulowania tej dziedziny współpracy w sprawach karnych w Unii Europejskiej.

(opr. H.Kuczyńska, asystent w Izbie karnej SN)

5.5. Międzynarodowe prawo karne – międzynarodowe trybunały karne

6. Przegląd książek i czasopism

- **Państwo i Prawo Nr 3 (2006)**

M. Filar: "Druga" nowelizacja kodeksu karnego dotycząca tzw. przestępstw seksualnych.

J. Kosonoga: Małoletni jako świadek przestępstwa (wybrane zagadnienia proceduralne).

- **Przełąd Sadowy Nr 3 (2006)**

G. Skowronek: Tryby szczególne w postępowaniu przed sądem w świetle przepisów kodeksu karnego skarbowego.

7. Informacje i ogłoszenia